

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародної економіки і туризму**

Допущено до захисту
Зав. кафедрою міжнародної економіки і туризму
Проф. Д'яченко Ю.Ю.

«_____» _____ 2022 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**УПРАВЛІННЯ БАНКОМ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В КРИЗОВИХ
УМОВАХ**

Студент-виконавець:

Брущенко Д.Ю.
(П.І.Б., підпис)

II курс, група МЕВ-21зм
(курс, група)

Науковий керівник

Д'яченко Ю.Ю.
(П.І.Б.)

Сєвєродонецьк - 2022

Міністерство освіти і науки України
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародної економіки і туризму

Затверджую

Зав. кафедрою міжнародної економіки і туризму

Проф. Д'яченко Ю.Ю.

« _____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Брущенко Данило Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Група МЕВ-21зм

1. Тема магістерської роботи Управління банком з іноземним капіталом в кризових умовах

Затверджена наказом по університету № _____ від _____

Робота виконується на базі _____
назва підприємства

2. Термін подання студентом завершеної роботи _____

3. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів, що їх стосується: _____

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис. Дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

4. Зміст магістерської роботи, перелік питань, що їх належить розробити _____

5. Календарний план виконання роботи:

№	Назва етапів магістерської Роботи	Термін виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично

6. Дата видачі завдання « ____ » _____ 20__ р.

Керівник роботи Д'яченко Ю.Ю.
(прізвище, ім'я, по батькові)

Завдання прийняв до виконання
студент _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота складається з 128 с. 18 табл. 8 рис. 2 додатків

Ключові слова: банк з іноземним капіталом, АТ «Райффайзен Банк Аваль», активи, капітал, зобов'язання, фінансова стійкість, ділова активність, фінансовий стан, ліквідність, ризики, кредитний портфель, строкові депозити, банківська система, державне регулювання, ефективність.

Результати дослідження: В першому розділі роботи досліджено теоретичні аспекти діяльності банків з іноземним капіталом, розглядається створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом, особливості їх державного регулювання. Проаналізовано діяльність банків з іноземним капіталом в Україні.

В другому розділі розглянуто загальну характеристику АТ «Райффайзен Банк Аваль» та здійснено аналіз його фінансового стану. Було проаналізовано баланс комерційного банку, фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності діяльності банку. Виділено негативні тенденції у його діяльності.

У третьому розділі досліджено шляхи вдосконалення діяльності банків з іноземним капіталом. Розглянуто світовий досвід функціонування банків з іноземним капіталом. Запропоновано шляхи вдосконалення діяльності банків з іноземним капіталом в Україні та перспективи їх розвитку. Розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».

У четвертому розділі визначено ефективність запропонованих рекомендацій щодо вдосконалення діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»

					ЗП 292.17	МЕВ-213м		
Зм.	Лист	№ докум.	Підп	Дата	Управління банком з іноземним капіталом в кризових умовах	Лит.	Стор.	Сторінок
Розроб		Брущенко						
Перевір.		Д'яченко						
Н. Контр.						СНУ ім. В. Даля		
Зав. каф.								

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ.....	11
1.1. Створення та державна реєстрація банків з іноземним капіталом.....	11
1.2. Регулювання діяльності банків з іноземним капіталом за кордоном.....	20
1.3. Особливості діяльності банків з іноземним капіталом в Україні.....	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	38
2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НА ПРИКЛАДІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	40
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	40
2.2. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	53
2.3. Оцінка ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та виявлення негативних тенденцій у діяльності банку.....	64
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	73
3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ.....	75
3.1. Світовий досвід функціонування банків з іноземним капіталом.....	75
3.2. Перспективи розвитку та шляхи удосконалення діяльності банків з іноземним капіталом в Україні.....	83
3.3. Рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	95
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	103
4. ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НА ПРИКЛАДІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	105
4.1. Розробка методики розрахунку ефективності заходів щодо удосконалення діяльності банку.....	105

4.2. Розрахунок ефективності заходів щодо удосконалення діяльності банку.....	107
ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	114
ДОДАТКИ.....	122

ВСТУП

Характерними ознаками прояву глобалізації та міжнародної інтеграції у сфері фінансових відносин є входження іноземного капіталу в національні фінансові ринки та посилення його впливу на розвиток національних фінансових систем. В умовах глобалізації фінансових ринків і лібералізації руху капіталів помітно активізувалася міжнародна діяльність банків. Проникнення іноземного капіталу в національні банківські системи як промислово розвинених, так і країн із перехідною економікою набуло широких масштабів і стало переважаючою тенденцією в розвитку світової економіки.

Банки за участю іноземного капіталу служать одним з основних провідників прямих і портфельних інвестицій з-за кордону, яких особливо гостро потребують країни з перехідною економікою. Іноземні банки певною мірою сприяють реструктуризації національних кредитно-фінансових систем. Участь нерезидентів у капіталі банків підвищує якість банківського менеджменту, збільшує прозорість обліку та звітності, підсилює завдяки міжбанківській конкуренції диверсифікацію банківських послуг. У той же час лібералізація доступу іноземного капіталу в банківські системи поставила цілу низку серйозних запитань перед національними органами банківського нагляду й регулювання, вимагала зусиль з координації їх дій, часткового перегляду національного банківського законодавства. Слід зважати на низку фінансових ризиків, пов'язаних зі швидким зростанням частки іноземного банківського капіталу, що може призвести до втрати суверенітету у сфері грошово-кредитної політики, посилення нестабільності, несподіваних коливань ліквідності банків, імовірного відпливу фінансових ресурсів.

Розвиток банківської системи України, перебуваючи під впливом глобалізації економіки та інтеграції у світовий фінансовий простір, зазнає постійних змін. Національні банківські системи багатьох країн знаходяться в залежності від іноземних інвесторів. Значний вплив на прискорення чи

сповільнення темпів розвитку вітчизняного банківництва мають також і кризові явища, які спостерігаються останнім часом у світі. Водночас існує потреба в аналізі розвитку іноземного банківництва та ефективності ведення банківської діяльності установами з іноземним капіталом, що дозволить зробити висновки про конкурентоспроможність вітчизняних банків, а також можливість забезпечення фінансової стійкості та прибутковості як вітчизняних банків, так і банків з іноземним капіталом в умовах впливу різноманітних мікро- та макроекономічних чинників. Тому питання, пов'язані з аналізом присутності іноземного капіталу, його впливу на фінансову стійкість, прибутковість банківської системи України та ефективності діяльності банків з іноземним капіталом, набувають особливої актуальності та потребують постійних досліджень.

Проблеми розвитку вітчизняної банківської системи, прибутковості й ефективності діяльності банківських установ висвітлюються в наукових публікаціях та аналітичних і статистичних оглядах. Дослідженнями проблем діяльності банків з іноземним капіталом та впливу іноземних інвестицій на банківську систему України та інших країн світу займалися як вітчизняні, так і зарубіжні автори. Зокрема, А. Абалкіна, В. Агабалян, О. Алексєєва, О. Бутенко, А. Верніков, О. Другов, О. Дзюблюк, М. Козоріз, В. Міщенко, А. Омельченко, Т. Смовженко, О. Чуб та інші. Проблемам ефективності банківської діяльності та прибутковості банків присвячені праці О. Вовчак, Н. Галайко, О. Галиць, М. Єршова, В. Зубова, А. Пілявського, Н. Шпанкової та ін. У своїх працях науковці-дослідники аналізували структуру банківських систем під впливом іноземного капіталу, визначали основні переваги та недоліки присутності іноземних інвесторів на вітчизняному банківському ринку, прогнозували наслідки відкриття в Україні філій іноземних банків тощо. Проте детального аналізу потребує діяльність банків з іноземним капіталом з позицій їх ефективності, забезпечення фінансової стабільності національних банківських систем та їх впливу на прискорений розвиток економіки країни. Адже іноземні банки, діючи у власних інтересах задля

отримання прибутків, формують вектори розвитку банківських систем у країнах перебування.

Об'єктом дослідження є банки з іноземним капіталом, які здійснюють свою діяльність на території України.

Предметом дослідження є напрями підвищення ефективності функціонування банків з іноземним капіталом в Україні.

Мета даної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування сектора іноземного банківництва в Україні, визначення ефективності діяльності банків з іноземним капіталом за допомогою аналізу основних абсолютних та відносних показників, що характеризують прибутковість й ефективність функціонування банківської системи та розробка рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності.

Згідно до мети в роботі поставлені наступні завдання:

- з'ясувати умови створення та регулювання банків з іноземним капіталом в Україні та в світі;
- з'ясувати особливості діяльності банків з іноземним капіталом в Україні та в світі;
- з'ясувати переваги та недоліки участі іноземного капіталу в Україні;
- провести аналіз діяльності та розвитку банків з іноземним капіталом на прикладі АТ «Райффайзен Банк Аваль»
- визначення перспектив розвитку та шляхів удосконалення діяльності банків з іноземним капіталом в Україні;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- визначити ефективність запропонованих заходів щодо удосконалення діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».

При аналізі функціонування банків з іноземним капіталом використовувалися такі методи дослідження як: порівняння, аналіз, синтез, систематизація та узагальнення.

Інформаційну базу склали: офіційні сайти національних міністерств і відомств, нормативно-правові документи, офіційні сайти банківських установ, періодичні фахові видання з економіки й фінансів, наукові статті, аналітичні й статистичні звіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні підходів щодо ефективності діяльності банків з іноземним капіталом в Україні, а також в розробці шляхів удосконалення їх діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані в магістерській роботі підходи щодо ефективності функціонування банків з іноземним капіталом і отримані результати являють собою методичну основу для розвитку іноземного банківництва в Україні.

Особистий внесок автора магістерської роботи в тому, що розробки та висновки магістерської роботи є результатом самостійно проведеного дослідження в напрямку розв'язання проблеми, щодо ефективності функціонування банків з іноземним капіталом в Україні.

Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів і висновків, викладених на 129 сторінках друкованого тексту. Матеріали магістерської роботи містять 18 таблиць і 6 рисунків. Список використаних джерел з 91 найменування уміщено на 8 сторінках і 2 додатків – на 2 сторінках.

1.АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ

1.1.Створення та державна реєстрація банків з іноземним капіталом

В умовах глобалізації світових фінансових ринків присутність іноземного капіталу у банківських секторах країн з перехідною економікою є об'єктивною необхідністю. Провідні іноземні банки виходять на нові для себе ринки і розвиваються за типовою схемою (рис. 1.1).

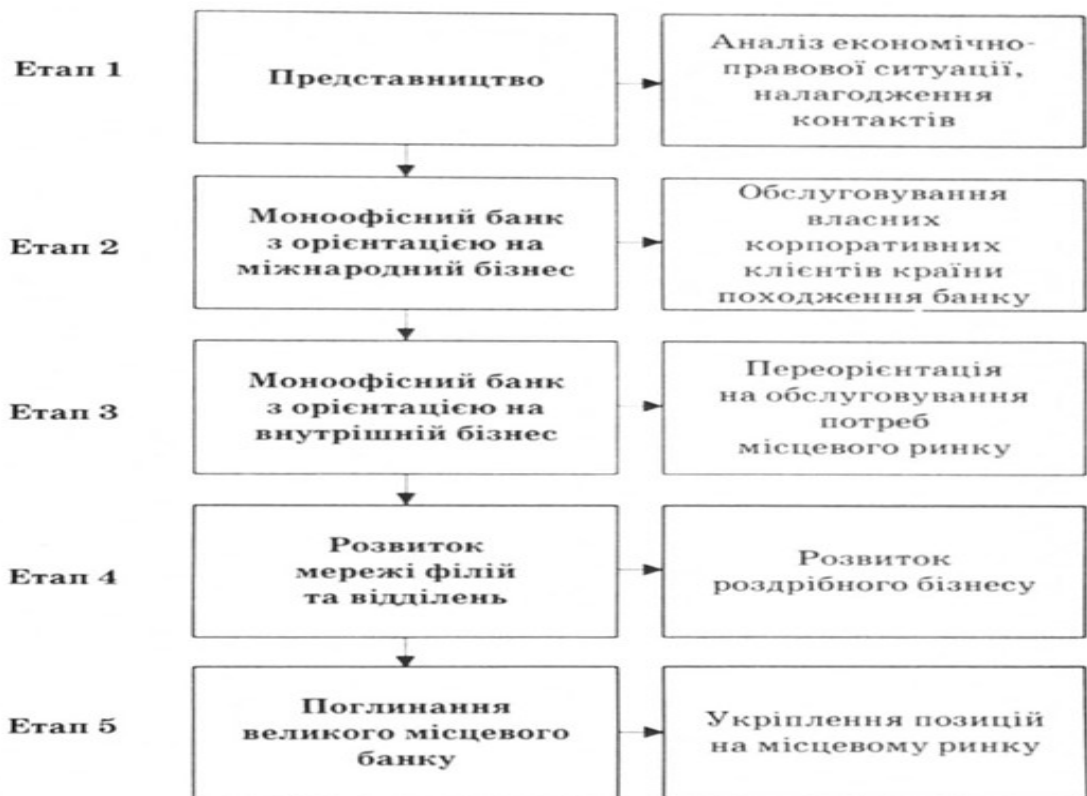

Рисунок 1.1. Типова схема виходу банку на новий фінансовий ринок [7]

Наукові джерела подають різноманітні визначення понять «банк з іноземним капіталом», «іноземний банк» тощо. В роботах Островської О. «іноземний банк» трактується як банк, що визнаний таким згідно з законодавством, іноземної країни, на території якої він зареєстрований [29]. «Енциклопедія банківської справи» за редакцією Стельмаха В. подає визначення «банку з іноземним капіталом» як банку, який функціонує на

території країни і капітал якого частково або повністю належить іноземним інвесторам [31]. Вітчизняне законодавство пояснює термін «банк з іноземним капіталом» як банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10% [91]. Таке трактування враховує участь іноземного капіталу в банківській установі, частка якого становить більше ніж 10 % і не враховує можливості вкладених кількома інвесторами коштів менше цієї частки.

Процес освоєння іноземними банками банківського сектору України розпочався у 1994 р., коли було відкрито 12 банків з іноземним капіталом. Їх сумарний статутний капітал становив лише 2,3% від статутного капіталу банків України, а основною спеціалізацією було здійснення операцій з державними цінними паперами [11].

З прийняттям нової редакції Закону України «Про банки і банківську діяльність» у грудні 2000 р. були зняті обмеження на частку у статутному капіталі банку будь-якого із засновників, акціонерів (учасників), а для створення банку з іноземним капіталом чи набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом було необхідно отримати лише попередній дозвіл НБУ.

У листопаді 2006 р. до зазначеного закону були внесені зміни, що стосувалися правил доступу іноземного капіталу на ринок банківського корпоративного контролю. Зокрема, було зафіксовано, що з дня вступу України до СОТ іноземні банки можуть відкривати на території України як філії, так і представництва (раніше – тільки представництва). Створення філіалів законодавчо дозволено лише банкам з високими стандартами банківського нагляду, при цьому були встановлені вимоги щодо мінімальної величини капіталу таких банків і розміру коштів, які вони інвестують у свій український філіал. Підставою для здійснення філією іноземного банку банківської діяльності в Україні є її акредитація, яка передбачає внесення НБУ відповідного запису до Державного реєстру банків та видачі банківської ліцензії.

Входження іноземних фінансових груп до банківського сектору України відбувалося двома основними шляхами:

- відкриття нових банків (а в перспективі і дочірніх філій), тобто початок діяльності практично з нуля;

- купівля і розвиток наявних місцевих банків, при цьому допускаються два варіанти:

- 1) купується банк як «оболонка», що дає змогу іноземному банку уникати процедури реєстрації, яка необхідна при використанні інших стратегій входження;

- 2) відбувається поглинання власного дочірнього банку, що вже здійснює діяльність в Україні.

Основними внутрішніми передумовами припливу іноземного капіталу в банківську систему України є [60]:

- структурна розбалансованість вітчизняної банківської системи;
- обмежена кількість фінансово надійних банків в Україні;
- низька конкурентоспроможність вітчизняної банківської системи.

Основними зовнішніми передумовами експансії іноземного капіталу в банківську систему України є:

- процеси фінансової глобалізації у світі;
- експансія банківського капіталу з перенасиченими ресурсами ринків промислово розвинутих країн;
- завершення переділу ринків банківських послуг у країнах центральної та Східної Європи.

В Україні відносини, що виникають під час створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом, регулює Закон України «Про банки і банківську діяльність» (ст. 21, ст. 22). Порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом визначається «Положенням про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень».

Для створення банку з іноземним капіталом його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку. Для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом за попереднім дозволом до Національного банку звертається правління банку (рада директорів). Попередній дозвіл для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом надається правлінню (раді директорів) за умови надання інформації щодо юридичної особи (нерезидента України) або фізичної особи (іноземця), яка має намір придбати акції (паї, частки) банку як при первинному розміщенні, так і на вторинному ринку (рис. 1.2).

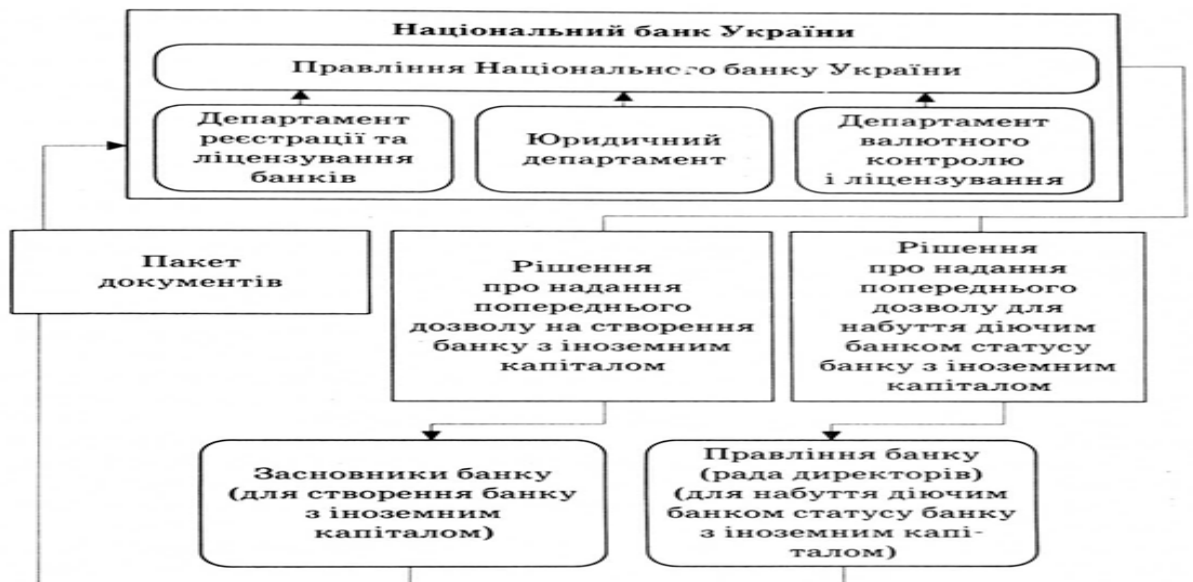

Рисунок 1.2. Процедура отримання попереднього дозволу НБУ на створення банку з іноземним капіталом або набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом [7]

Для отримання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом або набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом за рахунок коштів юридичних осіб — нерезидентів України чи фізичних осіб-іноземців до Національного банку подаються такі документи [70]:

- клопотання про надання попереднього дозволу за підписом уповноваженої особи або клопотання правління банку (ради директорів) для діючого банку. Клопотання від імені юридичної особи - нерезидента України

або правління банку (ради директорів) має бути оформлене на фірмовому бланку;

- інформація про склад засновників, їх ділову репутацію;

- анкета, засвідчена підписом уповноваженої особи та відбитком печатки юридичної особи;

- нотаріально засвідчена за місцем видачі легалізована копія висновку аудиторської фірми про можливість здійснення заявленого внеску до статутного капіталу банку за рахунок власних коштів (власного капіталу). Якщо висновок про наявність потрібних коштів іноземного інвестора надається іноземною аудиторською організацією, яка не входить до переліку іноземних аудиторських організацій, визнаних Національним банком, то такий висновок має бути підтверджений українською аудиторською організацією (з обов'язковим розрахунком власних коштів (власного капіталу));

- письмова згода (дозвіл) контрольного органу країни, резидентом якої є іноземний учасник, що видана державним або іншим уповноваженим органом країни, в якій зареєстровано головний офіс іноземного учасника, на створення або перетворення банку України в банк з іноземним капіталом, якщо це передбачено законодавством країни іноземного учасника, або письмове заповнення іноземного засновника про відсутність у законодавстві країни його походження вимог щодо отримання такого дозволу;

- повідомлення центрального банку іноземної держави або уповноваженого органу про здійснення достатнього контролю за діяльністю банку (якщо особа, яка має придбати або збільшити істотну участь у банку, - іноземний банк) і згоду на придбання або збільшення істотної участі в банку на території України, якщо законодавство країни його походження вимагає отримання зазначеної згоди.

Для отримання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом або набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом

за рахунок коштів фізичних осіб-іноземців до Національного банку подаються такі документи:

- клопотання про надання попереднього дозволу за підписом уповноваженої особи, засвідчене в нотаріальному порядку. Клопотання від імені правління банку (ради директорів) має бути оформлене на фірмовому бланку для діючого банку;

- анкета, підпис особи, яка підписала анкету, засвідчується нотаріально;

- письмова згода на участь іноземного інвестора в банку в Україні, видана державним або іншим уповноваженим контрольним органом країни його перебування, якщо законодавство цієї країни вимагає отримання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземного інвестора про відсутність вимог законодавства країни його перебування щодо попередньої згоди на здійснення інвестиції за кордон. Письмова згода має бути легалізована в консульській установі України, якщо інше не передбачено чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

- довідку органів податкової служби країни місцезнаходження фізичної особи-іноземця про належне виконання ним своїх обов'язків як платника податків, якщо законодавством країни його перебування передбачено надання такої довідки;

- довідку банку, у якому відкрито рахунок, про наявність на його рахунку коштів і репутацію власника рахунку;

- довідки банків, у яких одержано кредити, про стан виконання зобов'язань щодо повернення кредитів.

Документи, що подаються до Національного банку для створення банку з іноземним капіталом або для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом, розглядають Департамент реєстрації та ліцензування банків, Юридичний департамент і у разі потреби Департамент валютного контролю і ліцензування.

Рішення про надання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом або для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом приймає Правління Національного банку України у місячний строк із дня отримання всіх документів. Про надання попереднього дозволу або обґрунтованої відмови на створення банку з іноземним капіталом або набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом Національний банк повідомляє засновників або правління банку (раду директорів), а також територіальне управління Національного банку за місцезнаходженням банку листом за підписом заступника Голови Національного банку.

Національний банк може відмовити у наданні попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом або набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом у разі:

- відсутності принаймні одного з документів або неналежного оформлення будь-якого з них;
- відсутності в осіб, які мають намір придбати акції (паї, частки) банку, бездоганної ділової репутації;
- незадовільного фінансового стану та відсутності власних коштів у розмірі, достатньому для здійснення заявленого внеску.

Для реєстрації банку з іноземним капіталом засновники банку, які отримали попередній дозвіл Національного банку на створення банку з іноземним капіталом, не пізніше ніж три місяці з дня його отримання подають до територіального управління Національного банку за місцем створення банку документи, необхідні для державної реєстрації банку, а також:

- нотаріально засвідчену за місцем видачі копію легалізованого рішення уповноваженого органу управління іноземного інвестора про участь у банку в Україні (для юридичних осіб);
- нотаріально засвідчений за місцем видачі легалізований витяг з торгового (банківського) реєстру або інший офіційний документ, що

підтверджує реєстрацію іноземного учасника в країні, у якій зареєстровано головний офіс іноземного інвестора (для юридичних осіб);

- нотаріально засвідчену за місцем видачі легалізовану копію висновку іноземної аудиторської організації про фінансовий стан іноземного інвестора на кінець останнього повного календарного року (для юридичних осіб);

- копію платіжного документа про внесення плати за державну реєстрацію банку.

Після отримання попереднього дозволу на створення банку нерезиденти (учасники банку з іноземним капіталом) здійснюють грошові внески для формування або збільшення статутного капіталу повністю. Реєстрація банку з іноземним капіталом здійснюється в порядку, передбаченому для реєстрації банку.

Іноземний банк має право на відкриття філії в Україні за таких умов [27]:

- держава, в якій зареєстровано іноземний банк, належить до держав, які беруть участь у співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

- банківський нагляд у державі, в якій зареєстровано іноземний банк, відповідає Основним принципам ефективного банківського нагляду Базельського комітету з питань банківського нагляду;

- між Національним банком та органом банківського нагляду держави, в якій зареєстровано іноземний банк, укладено угоду про взаємодію у сфері банківського нагляду, гармонізації їх принципів та умов;

- мінімальний розмір приписного капіталу філії на момент її акредитації є не меншим 120 мільйонів гривень;

- наявність письмового зобов'язання іноземного банку про безумовне виконання ним зобов'язань, які виникли у зв'язку з діяльністю його філії на території України

Акредитація філії іноземного банку здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків та видачі банківської ліцензії. Акредитація філії іноземного банку є підставою для здійснення нею банківської діяльності. Вітчизняне законодавство не містить обмежень щодо кількості банків з іноземним капіталом, які можна заснувати в Україні.

У більшості європейських країн законодавство встановлює спеціальні або додаткові щодо місцевих банків вимоги зі створення філій іноземних банків. До них можна віднести вимогу щодо надання документів, які характеризують іноземний банк (статуту, фінансової звітності тощо), та згоди (дозволу) органу банківського нагляду країни, у якій розташований банк, на відкриття ним філії за кордоном. Крім того, у ряді європейських країн існують специфічні вимоги до порядку створення філій іноземних банків.

У Словаччині, Чехії рішення про надання ліцензії центральний банк приймає лише за погодженням із Міністерством фінансів. У Польщі таке рішення приймає за погодженням із Міністерством фінансів Комісія з банківського нагляду. У Румунії рішення приймає центральний банк країни. В Естонії під час винесення рішення про заснування філії іноземного банку Рада банку Естонії враховує умови здійснення діяльності естонськими банками та їхніми філіями у країні розташування іноземного банку. У Болгарії ліцензія може бути надана лише першокласним банкам, які діють на міжнародних фінансових ринках або мають гарантії таких банків. Центральні банки Болгарії та Словенії можуть відмовити в наданні ліцензії (дозволу), якщо здійснення банківського нагляду у країні розташування іноземного банку не узгоджується з вимогами, встановленими відповідними законами.

Таким чином організація банку з іноземним капіталом є досить складною процедурою та регулюється, як правило, загальним чи спеціальним (для банків) законодавством. У більшості країн потрібний дозвіл на відкриття банку, але в деяких випадках засновники можуть обмежитись простою реєстрацією.

1.2. Регулювання діяльності банків з іноземним капіталом за кордоном

Підхід закордонних урядів до регулювання діяльності іноземного банківського капіталу визначається національними інтересами і залежить від ряду чинників. Якщо держава прагне залучити в країну капітал взагалі і банківський капітал зокрема, розширити спектр банківських послуг, посилити конкуренцію у банківському секторі і т. п., воно проводить політику лібералізації. Навпаки, побоювання втратити контроль за банківською сферою, надмірно посилити конкуренцію і тим самим завдати шкоди національним банкам, сприяти захопленню зарубіжним капіталом ключових позицій у провідних галузях промисловості або відпливу ресурсів за кордон спонукають вводити обмеження на діяльність банків з іноземною участю. Під впливом цих факторів, а також особливостей економічної і політичної обстановки в окремих країнах і складається курс щодо регулювання діяльності зарубіжного банківського капіталу.

Як показав досвід країн Південно-східної Азії, Африки і Латинської Америки, що зіткнулися в ХХ ст. з наукою фінансових криз, дискримінаційний правовий режим нерезидентів у банківському секторі не сприяв ефективності фінансової системи, обмежував економічне зростання й потенціал в умовах інтеграції на ринок міжнародної торгівлі товарів і послуг країн. Проблеми лібералізації ринку банківських послуг і обережний підхід держав до відкриття банківського сектора багато у чому криються в основних положеннях СОТ, зокрема дискримінація, як один з базових принципів якого передбачає надання однакового правового режиму, як для національних, так і іноземних постачальників банківських послуг, що негативно впливає на конкурентоздатність перших, тому для захисту іноземних банків члени СОТ як і раніше зберігають обмеження на їх діяльність. Формально у системі СОТ даний механізм може бути визнаний правомірним, однак лише за наявності взаємних домовленостей членів, що не завжди можливе. Як приклади обмежень у цій сфері можна виділити наявність лімітів і квот на участь у капіталі національних кредитних організацій, вимоги до резидентності

керівного персоналу банку, до репутації головної організації (у разі відкриття філії), підвищене оподаткування іноземних банків тощо.

Світова практика свідчить, зокрема, про те, що всі країни в процесі вступу до СОТ намагалися використовувати різні механізми захисту національних економік. Особлива увага приділялася сфері фінансових послуг з врахуванням виняткової важливості їх для економічної безпеки країн, тому для національних фінансових ринків більшості країн (крім тих, влада яких не хоче або не в змозі захищати економічну безпеку) характерна наявність обмежень щодо іноземного капіталу. Нині більше 100 країн членів СОТ зберігають ті або інші обмеження щодо допуску іноземного капіталу на національні ринки фінансових послуг.

За експертними оцінками більше 75 % усіх обмежень припадає на банківські послуги (табл. 1.1), 60% обмежень сконцентровані у сфері надання послуг дочірніми структурами і філіями іноземних банків.

Таблиця 1.1

Основні механізми захисту національних банківських систем [63]

Механізми захисту	Країни запровадження
Квотування частки банків-нерезидентів у загальному статутному капіталі або в активах національної банківської системи	Індія, Індонезія, Малайзія, Корея, Філіппіни
Обмеження щодо максимального рівня участі банка- нерезидента в статутних капіталах національних банків	Бразилія, Індія, Малайзія, Мексика, Норвегія, Таїланд
Обмеження щодо мінімального розміру капіталу для банка- нерезидента, бажаного відкрити філіал або дочірню установу	Китай
Встановлення мінімального розміру капіталу дочірнього банку або філіалу банка-нерезидента	Практикується в більшості країн
Квотування ліцензій на відкриття дочірнього банку або філіалу банка-нерезидента	Індія, Філіппіни, низка штатів США
Оцінювання економічної доцільності відкриття банка- нерезидента	Бразилія, Малайзія, Корея, Чилі
Обмеження на проведення окремих банківських операцій в національній або іноземній валюті для дочірніх банків або філіалів банка-нерезидента	Бразилія, Індонезія, Канада, Китай, Корея

Продовження таблиці 1.1

Обмеження щодо обмежень на проведення окремих транскордонних банківських операцій	Словаччина, Таїланд, Чехія, Чилі
Квотування частки фізичних осіб-нерезидентів у складі працівників дочірнього банку і філіалу банку-нерезидента	Практикується в більшості країн

У більшості розвинених країн політика обмеження діяльності іноземного банківського капіталу, характерна для перших повоєнних років, під впливом розвитку інтеграційних процесів, зміцнення національних банківських систем, а також необхідності залучення іноземного капіталу поступово змінилася політикою надання філіям та дочірнім компаніям іноземних банків національного статусу.

У ряді країн - наприклад, в Австралії, Аргентині, Данії, Ісландії, Новій Зеландії, Норвегії, Фінляндії, Швеції - донедавна продовжували зберігатися істотні обмеження, а часом і повну заборону на діяльність банків за участю іноземного капіталу. Так, в Аргентині ці банки допускалися тільки як торговельні та інвестиційні. В Австралії до 1985 року участь іноземного капіталу в місцевих банках обмежувалася 50 відсотками, а участь в провідних банках країни заборонялося взагалі. Хоча ці обмеження були зняті, для створення в Австралії банку з більш ніж 50-відсотковим закордонним участю і до цих пір потрібне схвалення Комітету з оцінки зарубіжних інвестицій, який прагне виявити потенційні вигоди (або можливий збиток) від діяльності такого банку для австралійських економічних інтересів. У Данії тривалий час зберігалися обмеження на частку іноземного капіталу в сукупному банківському капіталі країни, які були скасовані лише в 1974 році.

Участь зарубіжних кредитних інститутів у фінських комерційних банках було дозволено законом 1978 року, проте граничний розмір такої участі встановлювався на рівні 20 відсотків. При цьому як і раніше

заборонялося відкриття філій та відділень іноземних банків на території Фінляндії.

Поступовість у відкритті національного ринку була характерна і для Швеції. У Швеції допускалося відкриття дочірніх товариств (але не філій) іноземних банків у формі банківського акціонерного товариства. Дочірнє суспільство могло бути створене як одним, так і кількома закордонними банками. Участь у них шведських кредитних інститутів, однак, не допускалося. Як і в Норвегії, частка іноземців у наглядових радах обмежувалася третьою частиною; при цьому головою наглядової ради в обов'язковому порядку повинен бути громадянин Швеції. Головою правління, однак, міг бути й іноземець. Дочірні компанії зарубіжних кредитних інститутів допускалися до банківських операцій у Швеції в повному обсязі. Зокрема, у 1990 році була скасована заборона на відкриття філій іноземних банків. Але певні обмеження на їхню діяльність зберігаються. Так, обмежується їх фінансова участь у шведських кредитних інститутах.

За зобов'язаннями з приєднання до СОТ Норвегія допустила відкриття на своїй території філій найбільших, таких, що позитивно зарекомендували себе іноземних банків, і практично до нерезидентів застосовувалися додаткові вимоги, наприклад: необхідність пред'явлення письмового зобов'язання головного банку надавати філії фінансову допомогу у разі потреби, обов'язкова наявність норвезького громадянства у голови правління і його постійне мешкання у країні. Окрім цього, у таких європейських країнах, як Іспанія, Португалія, Греція і Фінляндія, існували правові механізми обмеження придбання частки для участі у капіталі національних банків, така купівля здійснювалася за попереднім дозволом компетентних державних органів.

Більшість розвинених країн, зокрема Австралія, Канада, Швеція, Фінляндія, допускають дочірні структури за участю іноземного капіталу у межах встановленої квоти. У деяких країнах для контролю за концентрацією

іноземного капіталу в банківському секторі передбачена система індивідуальних ліцензій банкам з іноземним капіталом і філіям. За даними Світового банку за 2010 р., з 150 країн філії іноземних банків заборонені лише в 18 країнах, серед яких РФ, Казахстан, Азербайджан і Білорусія.

Більшість розвинутих країн світу застосовують обмеження щодо функціонування іноземного капіталу, адекватні заходам банківського регулятора країни походження капіталу до національного капіталу (табл.1.3.). Насамперед ці обмеження стосуються частки наявності іноземного капіталу в капіталі та загальних активах банківської системи.

Таблиця 1.2

Обмеження діяльності іноземних банків у деяких країнах світу [61]

Характер обмежень	Країни
На допуск банків, що контролюються нерезидентами, розповсюджується принцип обопільної згоди	Англія
1) Встановлений ліміт сумарного розміру активів дочірніх банків, що знаходяться під контролем нерезидентів не з США, в межах 12 % від загальних активів банківської системи; 2) Для відкриття більш ніж одного філіалу неамериканським дочірнім банком потрібно дозвіл відповідних органів	Канада
1) Дочірні банки нерезидентів створюються на умовах обопільної згоди ; 2) До 1995 року створення філіалів іноземних банків було заборонено	Норвегія
Розмір прямих іноземних інвестицій в банки країни обмежений лімітом у 25 % сукупного статутного капіталу всіх структур в банківській системі країни	Ісландія
1) «Національний режим» по відношенню до країн, що не є членами Європейського союзу, застосовується на умовах обопільної згоди; 2) У процесі приватизації інвесторами не із ЄС не може бути продано більш ніж 20 % статутного капіталу фінансової структури; після завершення приватизації обмеження скасовуються	Франція
– банкам з іноземним капіталом забороняється обслуговувати рахунки нерезидентів – як юридичних, так і фізичних осіб; – капітал банків за участі нерезидентів у сукупному статутному капіталі російського банківського сектору не повинен перевищувати 12%	Росія

Продовження таблиці 1.2

<p>1) Доступ іноземних банків у національну фінансову систему може бути закритий центральним банком у випадку зниження стабільності платіжного балансу.</p> <p>2) Обов'язковий контроль при: створенні філіалу іноземного банку, збільшення розміру і частки в статутних капіталах бразильських фінансових інститутах і приватизації державних банків.</p> <p>3) Продаж нерезидентам державних фінансових установ дозволено у випадку: - якщо гроші для купівлі мають лише зарубіжне походження; - якщо є спеціальний дозвіл Міністерства планування і бюджету, який враховує національні інтереси держави.</p>	Бразилія
<p>1) Отримання обов'язкового дозволу на створення філіалу або дочірнього банку нерезидентами.</p> <p>2) Для першого створеного філіалу встановлено вимога мінімального розміру додаткового капіталу в 10 млн дол. США.</p> <p>3) Кількість відкритих філіалів іноземних банків не може перевищувати п'яти (два — в Стамбулі і по одному — в іншому будь-якому місті).</p>	Туреччина
<p>1) Максимально можлива доля участі в капіталі банківської системи країни становить 25 %.</p> <p>2) При перевищенні вказаної норми нерезидентами з країн-членів ОЕСР проводяться консультації з метою аналізу впливу цих банків на економіку країни з можливістю перегляду і тимчасової фіксації ліміту даної участі.</p> <p>3) Дочірні фінансові структури, що контролюються нерезидентами, не можуть створювати філіали, агентства та дочірні структури за межами країни. Тобто заборонена експансія банківського капіталу через Мексику.</p>	Мексика
<p>Федеральна резервна система може відмовити окремому комерційному або інвестиційному банку, що контролюється нерезидентами, у виконанні ним функцій прямого дилера державних цінних паперів, якщо на американські банки в країні походження банку в даній сфері не розповсюджуються регулятивний вплив. Обмеження окремих штатів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - іноземні дочірні банки, що отримали ліцензію на рівні штату, заборонено придбавати банки, зареєстрованих або які мають основне місце діяльності на території іншого штату; - Каліфорнія: умови купівлі каліфорнійських банків банками-нерезидентами (створеними як на федеральному рівні, так і на рівні штату) відрізняються від вимог до американських банків; - Вашингтон: філіал іноземного банку може відкривати на території штату лише один офіс; ліміт на залучення депозитів від американських громадян не більше ніж 100 тис. дол. США; 	США

Продовження таблиці 1.2

<ul style="list-style-type: none"> - Флорида: іноземні банки не можуть створювати філіали і банки, які надають повний ряд послуг та операцій; - Іллінойс: іноземний банк може відкривати у діловому центрі Чикаго лише один офіс; - Техас: іноземні банки можуть відкрити у штаті агентства у випадку, якщо це не суперечить національним інтересам і країні походження дозволена діяльність техаських банків 	
--	--

З наведеної вище таблиці можна зробити висновок, що більшість розвинутих країн світу використовують обмеження, щодо функціонування іноземного капіталу адекватно тим, які застосовуються регулятором країни походження капіталу до національного капіталу. Країни світу, що розвиваються мають значно ширший арсенал обмежень доступу іноземного капіталу в банківську систему країни. Насамперед ці обмеження стосуються частки присутності іноземного капіталу в капіталі та загальних активах банківської системи.

У законодавстві європейських країн заборони щодо здійснення окремих банківських операцій, пов'язані з обмеженнями транзакцій бюджетних коштів, участі у торгах на валютній і фондовій біржах, залучення депозитів у фізичних осіб, а також управління пенсійними накопичувальними фондами. Оскільки згадані сфери безпосередньо стосуються загрози порушення національного економічного суверенітету або ж становлять особливий державний інтерес (наприклад, ринок споживчого кредитування).

Найгостріше проблема обмежень щодо здійснення окремих операцій постала перед нерезидентами, що намагалися отримати доступ на ринки банківських послуг країн, що розвиваються. Так, в Індії іноземні банки допускалися лише до обслуговування туризму і кредитування підприємств у сфері зовнішньоторговельної діяльності, у В'єтнамі перелік допустимих операцій іноземних банків встановлювався Національним банком В'єтнаму, який також міг визначати за кожним банком конкретний набір дозволених до надання банківських послуг. Крім того, щодо надання позик іноземні банки

не мали права вимагати від клієнта використовувати як заставу власність або капітал, що підвищувало ризики іноземного банку в порівнянні з національними.

У світовій практиці процедура регулювання діяльності філій закордонних банків у різних країнах суттєво відрізняється. Спільним є лише прагнення створити умови роботи, адекватні економічній ситуації та напрямам розвитку банківської системи, максимально знизивши при цьому рівень фінансових ризиків.

1.3. Особливості діяльності банків з іноземним капіталом в Україні

Сучасному періоду розвитку банківської системи та економіки України притаманною є присутність іноземного банківського капіталу, який став невід'ємним елементом розвитку вітчизняної банківської системи, оскільки іноземні інвестори вкладають у національну економіку не лише власні капітали, але й сприяють використанню зарубіжного досвіду ведення банківського бізнесу, забезпеченню прозорості банківської діяльності, налагодженню відносин з іноземними державами, інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір. Процес припливу іноземного капіталу є об'єктивним і має низку переваг та недоліків для вітчизняної банківської системи й економіки в цілому.

Станом на 01.10. 2015 р. в Україні здійснюють діяльність 51 банк з іноземним капіталом, у тому числі 19 банків зі 100-відсотковим іноземним капіталом. При цьому слід зазначити, що частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків становила 32,5 % (табл. 1.3). До Державного реєстру банків включено одну банківську установу, а саме: ПАТ «Вектор Банк».

Таблиця 1.3

Основні показники діяльності банків України [64]

№	Назва показника	01.0	01.01	01.01.20	01.01.20	01.01.20	01.01.20
		1.20	.2011	12	13	14	15
		10					
1	Кількість банків, які мають банківську ліцензію	182	176	176	176	180	163
	з них: з іноземним капіталом	51	55	53	53	49	51
	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	18	20	22	22	19	19
2	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	35.8	40.6	41.9	39.5	34.0	32.5

З таблиці можна зробити висновок, що кількість банків з іноземним капіталом протягом 2010-2013 року збільшилась на 2, в тому числі з 100%-ним іноземним капіталом на 4, що свідчить про значний приплив іноземних інвестицій. В 2014 році кількість банків з іноземним капіталом зменшилась на 4, але в 2015 році кількість банків з іноземним капіталом знову збільшилась на 3 банки та становила 51, при цьому кількість банків з 100%-ним іноземним капіталом порівняно з 2014 роком залишилась незмінною (19 банків). Також слід зазначити те, що на початок 2015 року зменшилась загальна кількість банків, що мають банківську ліцензію з 180 до 163, порівняно з попереднім періодом. Слід зазначити, що банки з іноземним капіталом продовжують згортати діяльність на роздрібному ринку та переорієнтовуються на корпоративний сегмент. А деякі банки, у зв'язку з відсутністю у найближчій перспективі суттєвих передумов для покращення ділового клімату, а також зі складною ситуацією в Єврозоні, продовжують процес виходу з українського банківського ринку.

Станом на 01.01.2014 р. у стані ліквідації перебувало 25 банків, а вже через рік станом на 01.01.2015 р., внаслідок погіршення платоспроможності, в 26 банках прийнято рішення про ліквідацію (в т.ч. в двох у зв'язку з анексією Криму), запроваджено тимчасову адміністрацію в 13 банках. Не дивлячись на ліквідацію проблемних банків, частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків зменшилась до 32,5 % станом на 01.01.2015 р., повернувшись до рівня 2007 року.

Зниження інвестиційної привабливості вітчизняного банківського сектора відбувається в результаті проведення антитерористичної операції на сході України, придбання іноземних банків вітчизняними. Крім того, тенденція згортання діяльності банків, зокрема з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі продовжується під впливом кумулятивної дії цілої низки наступних суб'єктивних і об'єктивних факторів: відсутність у найближчій перспективі суттєвих передумов для покращення ділового клімату в Україні (негативні тенденції щодо зростання економіки, очікування подальшої девальвації національної валюти); запровадження змін на законодавчому рівні у частині заборони кредитування населення у валюті; неякісний кредитний портфель банків; непрозора судова система та відсутність інституту захисту прав кредиторів; складна посткризова ситуація у країнах Євросоюзу; поступова трансформація бізнес-моделей європейських банків у контексті оптимізації (скорочення) географічної присутності в окремих регіонах Східної, Центральної та Південно-Східної Європи і більш зважена політика щодо інвестування до обраних опорних ринків [64].

До зазначених факторів також слід додати: політичну та валютну нестабільність в Україні; зниження сукупного попиту і перетікання заощаджень з банківського у поза-банківський сектор; комплексне реформування не лише банківської, а й всієї фінансової системи, що викликає занепокоєння у інвесторів; високий рівень невизначеності щодо подальшого економічного розвитку; зниження економічної активності суб'єктів господарювання тощо.

Зокрема з українського ринку протягом останніх років вийшла низка іноземних інвесторів, які мали частку в банках України, серед яких: Bayerische Landesbank (Німеччина), Credit Europe Bank (Нідерланди), Volksbank (Австрія), SEB Bank (Швеція), Bank Forum (Німеччина), Societe Generale (Франція), Erste Bank (Австрія), Astra Bank (Греція), Home Credit Bank (Чехія), Dresdner Bank (Німеччина), Рекао (Польща), Intesa Sanpaolo (Італія) та інші [41]. Упродовж 2014 р. згорнули свою діяльність шведський банк ПАТ «Сведбанк», австрійський банк АТ «Ерсте Банк». Відбулися продажі: ПАТ «Неос банк» (Банк Кіпру) – російському ПАТ «Альфа-банк»; ПАТ «Банк Перший» групі іноземних інвесторів; ПАТ «Марфін-банк» власнику ПАТ «Дельта Банк»; ПАТ «Сітібанк». Крім того, завершився процес злиття дочірніх банків Unicredit Group -ПАТ «Укрсоцбанк» та ПАТ «Унікредитбанк».

Поряд із кількісним зменшенням банків з іноземним капіталом, досить істотним є їх вплив на розвиток вітчизняного банківського сектору, оскільки дані банки концентрують 32,50 % статутного капіталу, більше 36 % активів та чистого прибутку (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Показники діяльності банків в розрізі джерел походження капіталу [64]

№	Банки	Активи, тис. грн.	%	Статутний капітал, тис. грн.	%	Чистий прибуток/ збиток, тис. грн.	%
1	Зі 100 % іноземним капіталом	182877113	13,89	18598354	10,38	-1379610	2,63
2	З частково іноземним капіталом	300634592	22,83	39819909	22,22	-17719146	33,77
3	З вітчизняним капіталом	833206165	63,28	120789249	67,40	-33376950	63,60
	Банківський сектор	1316717870	100	179207 512	100	-52475706	100

Згідно таблиці, станом на 01.01.2015 р. в банківському секторі України налічувалось 19 банків зі 100 % іноземним капіталом, які концентрували 10,38 % статутного капіталу, 13,89 % активів та 2,63 % чистого прибутку. Аналізуючи показники діяльності банків з іноземним капіталом в Україні та порівнюючи їх з показниками діяльності банківської системи України, можна зробити висновок, що банки з іноземним капіталом менш збиткові, а ніж банки з вітчизняним капіталом.

Розглянемо показники діяльності банків зі 100% іноземним капіталом (табл.1.5).

Таблиця 1.5

Показники діяльності банків зі 100 % іноземним капіталом станом на 01.01.2015 р.[64]

№	Назва банку	Країна / % акцій, що належить нерезидентам	Активи, тис. грн.	Статутний капітал, тис. грн.	Чистий прибуток/ збиток, тис. грн
1	АТ «Сбербанк Росії»	Росія – 100 %	46 740 331	3 392 461	108 049
2	ПАТ «Альфа-банк»	Росія – 100 %	36 693 914	4 639 121	-744 050
3	АТ «ОТП банк»	Угорщина – 100 %	21 505 504	2 868 191	-1 999 097
4	ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»	Кіпр – 100 %	17 538 523	2 000 000	-86 394
5	ПАТ «ІНГ банк Україна»	Нідерланди – 100 %	12 097 591	731 298	228 880
6	ПАТ «Сітібанк»	США – 100 %	10 545 173	66 500	1 379 831
7	ПАТ «Банк кредит Дніпро»	Кіпр – 100 %	7 551 715	585 000	-109 978
8	ПАТ «Платинум-банк»	Кіпр – 100 %	7 133 816	380 567	-280 990
9	ПАТ КБ «Правекс-банк»	Італія – 100 %	4 914 614	949 170	-293 657
10	АТ «Прокредит банк»	Німеччина – 84,8, Великобританія – 15,2	4 475 731	298 333	78 663

Продовження таблиці 1.5

11	АТ «БМ банк»	Росія – 100 %	3 437 150	776 397	133 317
12	ПАТ «Банк Форвард» (Руский стандарт)	Росія – 100 %	2 305 040	283 000	10 403
13	ПАТ «Кредит Європа банк»	Туреччина – 100 %	2 258 907	252 500	170 086
14	ПАТ «ДІВІ-банк»	Кіпр – 100 %	1 797 936	590 000	-50 775
15	ПАТ «СЕБ корпоративний банк»	Швеція – 100 %	1 475 469	250 000	30 770
16	ПАТ «Дойче банк ДБУ»	Німеччина – 100 %	862 534	228 666	27 931
17	ПАТ Банк «Траст»	Росія – 100 %	708 933	69 000	207
18	ПАТ «Кредитвест банк»	Туреччина – 100 %	663 639	88 045	16 202
19	ПАТ «АСТРА банк»	Кіпр – 100 %	170 595	150 105	992

З таблиці можна побачити, що іноземний капітал зазначених банків представлений 9 країнами, серед яких найбільшу частку займають Росія, Кіпр, Німеччина, Туреччина. За кількістю банків зі 100 % іноземним капіталом, які функціонують на території України, лідируюче місце на початок 2015 року займає Кіпр (5 банків) і Росія (5 банків).

Станом на 01.01.2015 р. в банківському секторі України функціонувало 32 банки з частково іноземним капіталом, при чому у 18 з них частка акцій, що належать нерезидентам становила більше 95 % (додаток А).

Згідно таблиці іноземний капітал зазначених банків представлений 15 країнами, серед яких найбільшу частку займають Росія, Кіпр і Австрія. За кількістю банків з частково іноземним капіталом, які функціонують на території України, лідируюче місце на початок 2015 року займає Росія (7 банків). Найбільшу частку серед цих країн у банківській системі України займають активи австрійських банків (104 162 106 тис. грн), яких за кількістю менше, ніж банків Росії. На другому місці – російські банки, частка активів яких становить 97 808 543 тис. грн. Така ситуація пов'язана з тим, що

Австрія володіє більше ніж 90% акціями таких потужних банків як: «Укрсоцбанк», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» банк, які входять у групу найбільших банків, і яким належить значна частка активів всієї банківської системи України. Також, значна частка іноземних активів банківської системи України належить Кіпру (23 864 073 тис. грн) та США (61 043 025 тис. грн) [64].

За 2014 рік відбулися суттєві зміни в переліку банків з іноземним капіталом, оскільки деякі банки знаходяться на стадії ліквідації (ПАТ «Профінбанк» (Франція – 98,1003 %), ПАТ «Форум» (Німеччина – 96,0635 %), ПАТ «Західкомбанк» (Великобританія – 51 %), ПАТ «Експобанк» (Кіпр – 34,1852 %), ПАТ «Банк Перший» (Грузія – 19,395 %)), а в інших запроваджено тимчасову адміністрацію (ПАТ «Дельта-банк» (США – 29,39 %), ПАТ «ВіЕйБі банк» (Кіпр – 86,778 %), ПАТ «Енергобанк» (Росія – 99,70 %), ПАТ «АСТРА банк» (Кіпр – 100 %)). Станом на 01.01.2015 р. іноземний капітал у вітчизняному банківському секторі представлений 21 країною, серед яких: Росія – 13,30 %, Кіпр – 4,14 %, Австрія – 3,10 %, Угорщина – 1,60 %, Греція – 1,56 %, Польща – 1,16 % та ін.

Рівень присутності нерезидентів у банківській сфері визначається режимом їхнього допуску, що має широку градацію від режиму, адекватного місцевим кредитним організаціям, до повного протекціонізму й корелює не тільки з економічними потребами в іноземному капіталі, але й з факторами, які носять політичний характер.

Ефективними інструментами системи допуску іноземного капіталу в банківську сферу на базі захисних мір, що обмежують національні кредитні інститути від конкуренції з боку більших і сильних іноземних партнерів, є:

- дозвільний порядок установи організацій за участю іноземного капіталу;
- лімітування участі нерезидентів шляхом встановлення максимального порога контролю над сукупним банківським капіталом або активами;

- визначення доступних організаційно - правових форм присутності іноземних банків у країні, які найбільш адекватні з погляду поточних потреб розвитку національної банківської системи.

Чинне законодавство, що регулює допуск іноземних банків у вітчизняний банківський сектор номінально не обмежує можливі інституціональні форми присутності нерезидентів в Україні.

Відзначаючи наявність нових тенденцій у розвитку вітчизняної банківської системи, які започаткувались під впливом банків з іноземним капіталом, слід констатувати не тільки різноспрямованість і суперечливість, а й можливість наростання проблем більш масштабного характеру. Серед основних негативних наслідків присутності іноземного капіталу на українському ринку слід звернути увагу на такі [84]:

- структурні ризики «залежного розвитку». Діяльність філій банків з іноземним капіталом може створювати додаткові ризики для банківської системи, серед основних – ризик банкрутства материнського банку, загострення соціальних, економічних та політичних ризиків.

- можливий неконтрольований відплив капіталу з країни, оскільки акціонери банків з іноземним капіталом загалом інвестують у ті галузі і в тих країнах, де прибуток і безпека є вищими.

- присутність банків з іноземним капіталом послаблює позиції ще недостатньо розвиненої банківської системи країни. Місцеві банки, які не спроможні на рівних конкурувати з іноземними банками, банкрутують, що призводить до фінансової нестабільності в країні.

- іноземні банки можуть проводити спекулятивну діяльність, не надаючи повного спектра якісних банківських послуг.

- іноземні банки можуть бути менш схильними до здійснення кредитної діяльності у приймаючій країні.

- загроза захоплення іноземними банками банківського ринку України;

- ускладнення банківського нагляду за операціями банків та ймовірність посилення іноземного контролю за банківською системою України.

Вагомими перешкодами для залучення іноземних банківських інвестицій в Україну є:

- нестабільність правового режиму;
- невиконання урядом своїх обіцянок;
- відсутність підтримки з боку влади;
- довготривалі процедури одержання необхідних дозволів;
- нестабільність і величезний обсяг державного регулювання;
- невизначеність економічного середовища;
- сильний податковий тиск;
- труднощі у визначенні чітких умов одержання права власності;
- занижені можливі рівні прибутку;
- нестабільність політичного середовища;
- обмеженість інфраструктури;
- бюрократизм і корупція в місцевих і центральних органах влади;
- повільне просування податкової реформи;
- складні й не зрозумілі ліцензійні, сертифікаційні й митні процедури;
- відсутність спрощених процедур викупу землі;
- недостатня прозорість процесу приватизації;
- слабкий захист прав інтелектуальної власності;
- брак незалежної судової влади тощо.

До позитивних наслідків можна віднести такі [47]:

- Прискорення розвитку фінансових ринків, розширення спектру банківських послуг та їх якості.

- Поява іноземних банків може призвести до зниження процентних ставок на депозити та кредити.

- Швидке впровадження передових технологій банківської діяльності, зокрема використання досвіду фінансового менеджменту, антикризового

управління, підходів до реорганізації та реструктуризації комерційних банків; запровадження зарубіжного досвіду управління ризиками.

- Можливе здешевлення споживчих та іпотечних кредитів, збільшення термінів їх надання.

- Підвищення якості кредитного аналізу.

- Зростання обсягу кредитних ресурсів та посилення стабільності їх джерел. Іноземні банки з більш високою капіталізацією, на відміну від місцевих, будуть спроможні здійснювати кредитну діяльність навіть під час економічного спаду.

- Розширення спектра якісних послуг, комплексний підхід до обслуговування різних клієнтів.

- Трансформація банківської системи в процесі розподілу кредитно-інвестиційних ресурсів.

- Запровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків, що набуває виключно важливого значення в умовах майбутніх об'єднань, поглинання і злиття банків.

- Покращення банківського нагляду і регулювання банківської діяльності.

- Зменшення можливості відмивання брудних коштів.

- Посилення дієвості національних банківських систем як засобу розподілу інвестиційних ресурсів.

- підвищення конкуренції на ринку банківських послуг;

- сприяння міжнародній торгівлі та залучення до економіки країни потенційних інвесторів;

- прихід іноземних банків може знизити доходи національних банків, що спонукатиме їх до зменшення витрат.

На сьогоднішній день доступ іноземного капіталу на вітчизняний ринок є достатньо ліберальним. Залучення іноземних інвестицій, з одного боку, має для країни велику кількість переваг як економічного, так і соціального характеру. З іншого боку, стрімке та необдумане включення

української банківської системи до глобальної економіки несе за собою чималі ризики. Причина стурбованості вітчизняних банків зумовлена тим, що філії не є самостійно юридичними особами, а є лише структурними підрозділами іноземних банків, діяльність яких регулюється іноземним законодавством і які абсолютно не підконтрольні Національному банку України. Без відповідних обмежень, що відповідали б національним інтересам, це, по суті, призведе до появи «фінансових анклавів», операції яких будуть контролюватися іноземними фінансовими установами і регулюватимуться законодавчими нормами іноземних держав.

Отже, іноземний капітал Україні необхідний, тому що використання іноземних кредитів сприятиме економічному відтворенню, виробництву конкурентоспроможних продуктів, які б генерували нову додану вартість в українській економіці, а також сприяли наповненню бюджету та створенню нових робочих місць. Проте участь іноземного капіталу в банківській сфері повинна контролюватись з боку держави, щоб уникнути втрати контролю за фінансовою політикою банківської системи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Сьогодні банківська система України повністю відкрита для входження іноземного капіталу, оскільки чинне законодавство дає змогу створювати в Україні банки із 100 % іноземним капіталом. Водночас лібералізація доступу іноземного капіталу до банківських систем порушила цілу низку серйозних питань перед національними органами банківського нагляду та регулювання, потребувала зусиль щодо координації їх дій, часткового перегляду національного банківського законодавства. Було усвідомлено, що посилення міжнародного руху банківського капіталу потребує зваженої державної регуляторної політики, спрямованої на запобігання впливу світових фінансових криз та мінімізації ризиків залежного розвитку банківської системи. Тому якщо нині неможливо протистояти лібералізації руху банківського капіталу, то необхідно активно протидіяти впливу негативних факторів, притаманних цьому процесу.

В результаті аналізу зарубіжного досвіду регулювання іноземного банківського капіталу можна зробити такі висновки:

1) У більшості країн світу процес лібералізації доступу іноземного капіталу на національні ринки банківських послуг мав поступовий характер.

2) В основі прийняття рішень про активну лібералізацію зазвичай був намір підтримати або прискорити розвиток національного банківського сектору шляхом зростання рівня конкуренції, припливу інвестицій, привнесення новітніх банківських технологій.

3) У процесі лібералізації більшість країн надавала перевагу збереженню важелів впливу у випадку активної експансії іноземного капіталу, а саме обмежень на створення філій іноземних банків.

4) У багатьох країнах процес здійснення іноземних інвестицій у національний банківський сектор перебуває під контролем державних структур, які активно використовують законодавчі обмеження, включаючи ліміти, квоти на участь нерезидентів у капіталі місцевих банків.

5) У процесі лібералізації доступу іноземного капіталу на національні ринки банківських послуг обмеження переліку операцій, дозволених дочірнім структурам та філіям іноземних банків, є одним з ефективних методів державного регулювання їх діяльності та впливу на активну експансію.

Загалом питання розширення доступу іноземного банківського капіталу в Україну потребує адекватних рішень, що зачіпають стратегію розвитку національного банківського сектору. На сьогодні нагальною проблемою для українських банків є підвищення рівня конкурентоспроможності, капіталізації, зниження собівартості банківських послуг, розширення фінансового інструментарію. Цілком зрозуміло, що з огляду на об'єктивні економічні реалії у питанні доцільності розширення присутності іноземного капіталу у банківському секторі необхідно керуватися стратегічними пріоритетами, практична реалізація яких дасть змогу забезпечити цілісність і стабільність банківської системи України.

Зростання частки іноземного капіталу нарівні з привнесенням позитивних аспектів щодо розвитку банківської системи України може також спровокувати ріст низки ризиків, серед яких: втрата контролю за банківською системою з боку вітчизняних інвесторів; можливість зниження стабільності роботи банківської системи внаслідок відпливу іноземного капіталу в разі погіршення економічної ситуації в Україні; порушення роботи конкурентного механізму ринку банківських послуг.

Отже вплив іноземного капіталу у банківському секторі України останнім часом посилюється, проте його не можна оцінити як значний. Основними причинами цього є недостатня привабливість банківського сектору як об'єкта для іноземних інвестицій, висока ризикованість здійснення банківських операцій, до того ж у відносинах українських банків з клієнтами і персоналом присутні тіньові схеми співпраці.

2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НА ПРИКЛАДІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Райффайзен Банк Аваль є провідним банком України, що пропонує приватним клієнтам широкий перелік банківських послуг, зокрема — розміщення коштів на поточних і депозитних рахунках, платіжні картки міжнародних систем MasterCard International і Visa International (у т.ч. — кредитні), грошові перекази в національній та іноземній валютах, споживче кредитування та багато інших.

Публічне акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» засновано 3 березня 1992 року в вигляді відкритого акціонерного товариства і зареєстровано 27 березня 1992 року (до 25 вересня 2006 року — Акціонерний поштово-пенсійний банк «Аваль»). У 1993 році розпочали діяльність 12 регіональних підрозділів банку, а в 1994 р. НБУ зареєстрував банк як АППБ «Аваль». Вже до 1995 банк отримав акредитацію для реалізації проектів Європейського банку реконструкції та розвитку, яке дозволило АППБ «Аваль» стати одним з найбільших банків України, банк посів перше місце серед усіх банків України за розміром статутного капіталу і до цих пір займає провідні позиції на ринку фінансових послуг.

Банк здійснює свою діяльність згідно з чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про банки і банківську діяльність», нормативними актами НБУ і відповідно до ліцензії № 10 від 17 листопада 2009 року і Дозволом № 10-5 від 17 листопада 2009 року, виданими НБУ. Предметом діяльності Банку є виконання банківських та інших операцій, згідно з наданими Національному банку України ліцензіями та дозволами.

За станом на 2014 рік:

- розмір активів -47 351 693 тис. грн.;
- власний капітал банку -3 854 692 тис. грн.;

- статутний капітал - 3 002 775 тис. грн [2].

Сьогодні Банк проводить активну політику в галузі кореспондентських відносин як з банками України, так і з банками країн ближнього і дальнього зарубіжжя. Ця політика ґрунтується на принципі взаємовигідного співробітництва з банками резидентами та нерезидентами. Однією з основних послуг банкам-кореспондентам є відкриття та ведення мультивалютних кореспондентських рахунків.

Банк обслуговує кореспондентські рахунки 143 банків України, країн СНГ, Балтії, країн Європи та Америки. Банк має широкую кореспондентську мережу кореспондентських рахунків НОСТРО відкритих у 8 банках країнах СНД та Балтії, а також у 19 найбільших банках Європи, Америки. Банком укладені 208 генеральних кредитних угод з банками-контрагентами.

Завдяки таким факторам, як розгалуженість кореспондентської мережі, активна співпраця на міжбанківському ринку та зважена лімітна політика, АТ «Райффайзен Банк Аваль» протягом значного терміну утримує лідерську позицію на ринку України.

Райффайзен Банк Аваль є стабільною установою, яка постійно розвивається. В активних операціях банку найбільшу питому вагу становлять надані кредити, що свідчить про те, що кредитна діяльність є однією з головних для банку, як і в переважній більшості банків, а, отже, і в структурі формування дохідності банку дохідність від кредитних операцій займає значну питому вагу.

Із жовтня 2005 року банк став частиною банківської групи Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ, Австрія (із жовтня 2010 р. — Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ).

Станом на 2014 рік структура акціонерів банку, виходячи з кількості акцій, що знаходяться в обігу складала [2]:

«Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ»-96,44%.

Інші юридичні особи-2,90%.

Фізичні особи-0,66%.

Крім істотного учасника банку, в акції Райффайзен Банку Аваль також інвестували власні кошти та кошти своїх клієнтів й інші потужні іноземні фінансові установи, а саме:

- East Capital Esset Management Aktiebolag (0,41% СК) – Швеція;

- State Street Bank And Trust Company (0,16% СК) – Сполучені Штати Америки;

- UBS AG (0,09% СК) – Швейцарія;

- УніКредит Банк Австрія АГ (0,09% СК) – Австрія;

- УніКредит Банк АГ Німеччина (0,04% СК) – Німеччина та інші.

Райффайзен банк Аваль у 2010 році став найбільшим постачальником готівкової іноземної валюти, ввезеної із-за кордону, а саме ввезено:

– доларів США – 2 017 000 тис.;

– євро – 337 000 тис.;

– швейцарських франків – 200 тис.;

– англійських фунтів стерлінгів – 230 тис.

Банк є одним з найбільших банків, який пропонує послуги обміну зношеної готівкової валюти на платоспроможну, купівлі готівкової валюти за безготівкову для поповнення коррахунків банків-контрагентів, а також - купівлі зношеної готівкової валюти, з подальшим вивезенням за кордон.

На протязі 2010 року було вивезено за кордон:

– 43 250 тис. доларів США;

– 22 308 тис. євро;

– 1 346 тис. англійських фунтів;

– 430 тис. швейцарських франків;

– 250 тис. канадських доларів;

– 156 тис. японських йєн.

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» є одним з найбільших постачальників в Україну банківських металів у вигляді злиwkів.

В 2010 році ввезено із-за кордону: золотих зливків – 173100грам на суму 7 419 тис. доларів США.

Банк має ефективну структуру управління, побудовану на чіткому розподілі на бізнес-лінії та вертикалі підтримки (інформаційні технології та операційна підтримка, контролінг, безпека та інші), створені на рівні Центрального офісу та регіональних дирекцій банку. Як і всі міжнародні банки, Райффайзен Банк Аваль має чітке розмежування функцій фронт-офісу та бек-офісу, що підвищує якість обслуговування клієнтів та сприяє зменшенню ризиків (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Організаційна структура ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» [2]

Роздрібний бізнес	Корпоративний бізнес	Казначейський бізнес та фінанси
Департамент каналів продажів та дистрибуції	Департамент продажів корпоративного бізнесу	Департамент ринку капіталів та продажу казначейських продуктів
Департамент підвищення якості обслуговування	Департамент великих корпоративних клієнтів	Казначейство
Департамент розвитку мережі.	Департамент державного сектору та торгового фінансування	Департамент по роботі з фінансовими установами
Департамент продуктів та маркетингу для приватних клієнтів	Департамент корпоративних продуктів та послуг	Управління по роботі з існуючим кредитним портфелем
Департамент МСБ	Департамент по роботі з мультинаціональними компаніями	Департамент бухгалтерського обліку, контролю та звітності
Відділ фінансового контролінгу роздрібногo бізнесу	Відділ інвестування	Департамент контролінгу
Департамент розвитку фінансової діяльності		
Відділ аналізу та досліджень		

Організаційна структура банку постійно вдосконалюється, аби й надалі забезпечувати швидке прийняття рішень, оптимізувати витрати та підтримувати високий рівень обслуговування клієнтів по всій Україні.

Широкий перелік стандартних та новітніх банківських послуг надаються більш ніж 3 млн. клієнтам Райффайзен Банку Аваль через загальнонаціональну мережу, до якої станом на 31 грудня 2014 року входили 24 філії.

Мережа відділень Райффайзен Банку Аваль станом на кінець 2014 року нараховувала 671 діючу установу, а саме [73]:

- 613 повнофункціональних відділень, які надають повний перелік стандартних банківських послуг усім групам клієнтів: приватним особам, клієнтам мікробізнесу, малого, середнього і корпоративного бізнесу;
- 57 комісійних відділень, які обслуговують приватних клієнтів, здійснюючи касові операції;
- 1 відділення, яке обслуговує VIP-клієнтів.

Одним із ключових напрямків роботи роздрібного бізнесу на сьогодні є преміум-банкінг – обслуговування заможних клієнтів через персонального менеджера – фінансового консультанта з метою надання спеціалізованих продуктів та сервісів для збереження і примноження клієнтського капіталу та побудови довгострокових партнерських відносин клієнта з банком.

Мережа самообслуговування банку на кінець 2014 року включала:

- 2614 банкоматів із функцією видачі готівки;
- 436 інформаційних кіосків та 406 банкоматів cash in/cash out, розташованих у 395 центрах самообслуговування.

У 2014 році впроваджено нову послугу для зарплатних клієнтів банку – друк розрахункових листів по заробітній платі (у разі укладення відповідного договору з підприємством). У мережі самообслуговування у звітному році розширено перелік онлайн-платежів на користь третіх компаній, що надають телекомунікаційні та інші послуги.

Ціль Банку – середні та великі корпоративні клієнти. Поєднання ноу-хау місцевого ринку з західними стандартами обслуговування робить банк привабливим для корпоративних клієнтів у країні. Райффайзен Банк Аваль приймає вклади від фізичних, юридичних осіб та бюджетних установ, надає кредити, здійснює платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, здійснює операції з обміну іноземних валют, розрахунково-касового обслуговування та надає інші банківські послуги своїм клієнтам.

АТ « Райффайзен Банк Аваль » пропонує банківські послуги в таких сферах [73]:

- корпоративний бізнес ;
- роздрібний бізнес ;
- казначейські операції та інвестиційний банкінг.

До сегменту корпоративних клієнтів, в основному, входять компанії з річним оборотом 5 млн. євро. Крім цього, цей сегмент містить менші компанії, що фокусуються на проектному або торговому фінансуванні, включені до нього з огляду на природу їхнього бізнесу. До сегменту корпоративних клієнтів входять також державні та напівдержавні підприємства, фінансові заклади, муніципалітети і громадські організації.

Перелік основних послуг корпоративного бізнесу:

- управління грошовими коштами (відкриття та ведення поточних рахунків, виписки з рахунків на мобільний телефон та на електронну адресу, система «Клієнт-Банк», інкасація коштів, виплата, транспортування та підрахунок готівкових коштів, обслуговування платежів, об'єднання грошових коштів, придбання, продаж та обмін іноземних валют, зарплатні проекти та інші);
- фінансування бізнесу (інвестиційне кредитування, фінансування проектів, фінансування оборотного капіталу, кредити на придбання автомобілів, кредити сільськогосподарським підприємствам, факторинг, корпоративні овердрафти, торгове фінансування та документарні операції, лізинг та інші);

- депозитні продукти;

- цінні папери (придбання та продаж цінних паперів від імені клієнтів, організація випуску облігацій для розміщення на національному та зовнішніх ринках, андеррайтинг, послуги зберігача, придбання, продаж, дисконтування та гарантування векселів);

- юридичні та фінансові консультації. Пошук іноземних партнерів для придбання або продажу існуючих компаній та підприємств.

Сегмент роздрібного бізнесу включає в себе фізичних осіб, приватних підприємців, малі та середні підприємства, тобто компанії з річним оборотом менше 5 мільйонів євро, і такі особи, які не займаються діяльністю, пов'язаною з проектами та торговим фінансуванням. Банк надає своїм роздрібним клієнтам і клієнтам малого та середнього бізнесу широкий спектр банківських та фінансових продуктів і послуг, включаючи такі основні продукти: кредити, депозити та інвестиції, обслуговування платежів і рахунків, картки, лізинг. Клієнти, що належать до сегменту роздрібного бізнесу, обслуговуються через наступні канали збуту:

- мережа відділень та банкоматів;

- мобільні продавці, роздрібні торговці та авто ділери;

- телефонний банкінг;

- банкінг в режимі «Online».

Сегмент «казначейство» головним чином включає трансакції, пов'язані з управлінням ризиком процентної ставки, а також операції з обміну іноземної валюти, торгівлю цінними паперами та залучення фінансування на ринках капіталу. Це включає, як чисто торгову діяльність, яку банк веде на основі централізованої системи лімітів, та середньо- та довгострокові фінансові інвестиції. Пріоритетним напрямком роботи казначейства банку у 2014 році було ефективне управління ліквідністю фінансової установи. Несприятливі зовнішні фактори не завадили досягненню оптимального балансу між ризиком, прибутком і ліквідністю банку. Внаслідок безперервного моніторингу та прогнозування поточної,

короткострокової та довгострокової платіжних позицій, банку вдавалося постійно підтримувати запас ліквідності, необхідний для захисту від можливих несприятливих змін макроекономічної кон'юнктури та дотримуватися необхідних нормативів ліквідності та норм обов'язкового резервування, встановлених регулятором.

Райффайзен Банк Аваль зберіг провідні позиції на ринку обслуговування карткових рахунків. Обсяг таких рахунків у активному стані сягає понад 1,9 млн; частка активних платіжних карток банку на ринку платіжних карток становить 8%.

У 2014 році Райффайзен Банк Аваль [73]:

- впровадив інноваційні технології безконтактних розрахунків Visa PayWave та MasterCard PayPass, що дозволяють проводити платежі в один дотик. На кінець року Райффайзен Банк Аваль емітував більш ніж 415 тис. карток із цією новітньою технологією;

- популяризував партнерську програму FISHKA, яка дозволяє отримувати бали за розрахунок картокою у торгових точках України та за кордоном;

- популяризував серед клієнтів використання та підключення технологій 3D-Secure Visa та MasterCard SecureCode, які забезпечують власникам платіжних карток додатковий захист при розрахунках картокою у мережі Інтернет та мінімізують загрози несанкціонованого використання картки;

- запропонував преміальним клієнтам банку скористатися новим продуктом – «Преміальний 2.0» – з ексклюзивними пропозиціями та унікальною картокою Visa Premium;

- запровадив послуги автоматичного перевипуску карток клієнтів, термін дії яких закінчився, та замовлення клієнтами через сайт банку нової іменної картки до свого існуючого чи нового рахунку;

- запропонував клієнтам новий вид переказів із картки на картку будь-якого українського банку.

Райффайзен Банк Аваль залишається лідером із якості обслуговування в українському банківському секторі. За оцінкою компанії GfK-Україна, яка спеціалізується на дослідженні ринків, репутація Райффайзен Банку Аваль перевищує середньоринкову.

Вагомі успіхи банку традиційно визнають і в Україні, і за її межами впливові видання та експерти, рейтингові компанії, партнери та клієнти. Рейтинги присвоєні Райффайзен Банку Аваль агентством Moody's та «Стандарт - Рейтинг» представлені в табл. 2.2 і табл. 2.3.

Таблиця 2.2

Поточні рейтинги, присвоєні Райффайзен Банку Аваль агентством Moody's
[73]

Довгострокові депозити в іноземній валюті	Са
Прогноз	негативний
Короткострокові депозити в іноземній валюті	NP
Довгострокові депозити у національній валюті	Саа2
Рейтинг фінансової стабільності	Е
Прогноз	стабільний
Рейтинг за національною шкалою	В3.ua

Таблиця 2.3

Поточні рейтинги, присвоєні Райффайзен Банку Аваль РА «Стандарт-Рейтинг» [73]

Довгостроковий кредитний рейтинг за національною шкалою	uaAA+
Прогноз	стабільний
Короткостроковий кредитний рейтинг за національною шкалою	uaK1
Прогноз	стабільний
Рейтинг депозитів за національною шкалою	ua.1

Щороку Райффайзен Банк Аваль отримує визнання успішності своєї стратегії розвитку та високу оцінку співпраці з клієнтами та партнерами, в тому числі – у вигляді численних нагород та відзнак, кожна з яких є цінною та важливою для банку.

Історія успіху Райффайзен Банк Аваль [2]

Рік	Успіхи
1996	Розпочав роботу власний процесінговий центр банку – Український процесінговий центр. Банк став членом міжнародних платіжних систем Visa та Europaу.
1997	Компанія Western Union визнала «Аваль» найкращим партнером у Східній Європі.
1999	Банк став учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
2000	Western Union визнала банк «Аваль» найбільш творчо орієнтованим агентом системи.
2001	Банк першим в Україні запровадив виплату пенсій із використанням пластикової картки «Онікс-пенсійний». Впроваджено власну систему термінових грошових переказів по Україні «Аваль- Експрес».
2002	Статутний капітал досяг рекордної для української банківської системи позначки – 500 млн грн. Банк увійшов до TOP- 100 банків ЦСЄ за рейтингом Standard & Poor's.
2003	Журнал Euromoney назвав «Аваль» найкращим банком України. Банк розмістив власний випуск облігацій на суму 80 млн грн.
2004	Статутний капітал банку досяг рекордної суми – 1 млрд грн. ЄБРР визнав «Аваль» одним із найбільших і динамічних банків у ЦСЄ.
2005	ЄБРР визнав «Аваль» одним із найактивніших банків у регіоні Південно-Східної Європи та країнах колишнього СРСР. 93,5% акцій банку придбано групою Райффайзен Інтернаціональ.
2006	АППБ «Аваль» перейменовано на ВАТ «Райффайзен Банк Аваль». Журнал Euromoney визнав банк «Найкращим банком в Україні», ЄБРР – «Найактивнішим банком у сфері торгового фінансування в Україні в 2006 році» в рамках програми сприяння торгівлі «ТФР».
2007	Активи банку перевищили 40 млрд грн. Власний капітал банку збільшено на 1,5 млрд грн. шляхом розміщення 23-ої емісії акцій. Журнал The Banker назвав Райффайзен Банк Аваль «Банком року» в Україні. Бренд банку в рамках Всеукраїнської рейтингової програми «Гвардія брендів» визнано найдорожчим серед усіх банків України.
2008	Власний капітал банку збільшено на 1,4 млрд грн. за результатами розміщення акцій 24-ої емісії.
2009	Юридичну назву змінено на Публічне акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» (скорочено – АТ «Райффайзен Банк Аваль»). Бренд банку знову названо найдорожчим банківським брендом в Україні – в рамках рейтингу BrandFinance Global Banking 500, опублікованого виданням The Banker. Журнал Euromoney присвоїв банку звання «Кращий банк в Україні».

Продовження таблиці 2.4

2010	За результатами 25-ої емісії акцій банку його капітал збільшено на 932,54 млн грн., у т.ч. статутний капітал – на 582,84 млн грн., до понад 3 млрд грн. Банк знову відзначено як «Кращий банк в Україні» за версією журналу Euromoney.
2011	Видання Euromoney вкотре назвало банк найкращим в Україні.
2012	Отримано чергові нагороди в межах Міжнародного фестивалю-конкурсу «Вибір року» – в номінаціях «Банк року з найкращим рівнем обслуговування» та «Пакет банківських послуг року».
2013	Цей рік став рекордним за всю історію банку за розміром отриманого прибутку, що досягнув понад 1 млрд грн.
2014	Набули популярності дистанційні послуги банку. Кількість клієнтів Інтернет-банкінгу для приватних клієнтів – системи «Райффайзен Онлайн» досягла 500 тисяч осіб.

Так, особливо відзначився 2014 рік. Райффайзен Банк Аваль було знову відзначено як найнадійніший недержавний банк України в межах рейтингу «ТОП-20 найнадійніших банків України 2014 року», складеного журналом «Новое время» та інвестиційною компанією Dragon Capital. Його також було названо у трійці лідерів рейтингу «20 найефективніших банків України» журналу «Форбс Україна». Банк став одним із лідерів рейтингу надійності банків України, який щоквартально складав журнал «Деньги.ua». Він був серед кращих і в рейтингу стійкості українських банків, який кожні три місяці публікував фінансовий портал «Мінфін». Райффайзен Банк Аваль посів друге місце в загальній таблиці рейтингу «50 провідних банків України 2014», опублікованого Видавничим домом «Комерсант-Україна», і ввійшов до трійки найприбутковіших банків країни за версією цього рейтингу. Загалом «Комерсант-Україна» відзначив Райффайзен Банк Аваль серед найкращих фінансових установ країни у 12 номінаціях рейтингу. Компанія Visa відзначила банк нагородою Visa LEADER за зусилля щодо запобігання шахрайству в Україні. У межах рейтингу, складеного проектом Roomian.org щодо рівня захисту комунікаційної складової українських Інтернет-банків, система «Райффайзен Онлайн» зайняла друге місце (оцінка «А» — «відмінно») серед майже двадцяти подібних систем в Україні.

Від початку 2015 року Райффайзен Банк Аваль також було відзначено серед кращих у низці інших авторитетних фінансових рейтингів: «Кращий банк в Україні» (журнал EMEA Finance, квітень 2015р.), «Кращий роздрібний банк України» (журнал «Фокус», березень 2015 року), «Фінансова установа АПК» («Український клуб аграрного бізнесу» та «Київський міжнародний контрактний ярмарок», лютий 2015 року), «Найстійкіший банк з іноземним капіталом в Україні» (журнал «Forbes Україна», лютий 2015 року), «Найпрофесійніший банк» (2 місце у межах щорічного «Фінансового рейтингу» газети «Бізнес», травень 2015 року).

У 2014 році Райффайзен Банк Аваль продовжував брати активну участь у роботі різних професійних об'єднань, асоціацій та організацій, а також співпрацювати з міжнародними фінансовими інститутами, зокрема Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК).

Райффайзен Банк Аваль є членом таких організацій, як [2]:

- Незалежна асоціація банків України;
- Форум провідних міжнародних фінансових установ;
- Асоціація «Фондове Партнерство»;
- ПрАТ «Українська міжбанківська валютна біржа»;
- ЗАТ «Українська фондова біржа»;
- Національний депозитарій України;
- ПрАТ «Всеукраїнський депозитарій цінних паперів»;
- Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем «ЕМА»;
- Перше всеукраїнське бюро кредитних історій;
- Українська асоціація управління проектами «УКРНЕТ»;
- Асоціація «Українські Фондові Торговці»;
- Співтовариство всесвітніх інтербанківських фінансових телекомунікацій (SWIFT);
- Європейська Бізнес Асоціація;
- Американська торгівельна палата в Україні;

- Міжнародна факторингова асоціація International Factors Group (IFG);
- ПАТ «ФБ «Перспектива»;
- ПАТ «Фондова біржа ПФТС»;
- Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв.

Вертикаль операційної підтримки Райффайзен Банку Аваль у звітному році продовжувала впроваджувати проекти з централізації та автоматизації операційних процесів у рамках програми трансформації операційної діяльності.

До основних досягнень операційної вертикалі в 2014 році можна віднести [2]:

- створення координаційної служби з обслуговування банкоматів та POS-терміналів, що дає змогу оперативно реагувати на збої, ідентифікувати та усувати причини простоїв, а також забезпечує високі показники доступності мережі банкоматів та POS-терміналів;

- перехід на нову модель роботи за форексними операціями для прискорення обробки заяв клієнтів на купівлю-продаж валюти на міжбанківському ринку;

- централізація та покращення процесів зарахування сум на карткові рахунки клієнтів банку в рамках зарплатних та пенсійних проектів. Завдяки цій ініціативі було скорочено час обробки та зарахування зарплат, пенсій та соціальних виплат клієнтам банку в середньому на 65%, що робить зарплатні та пенсійні проекти Райффайзен Банку Аваль привабливішими для клієнтів;

- підвищення ефективності процесів андерайтингу та кредитного обслуговування.

Сьогодні АТ « Райффайзен Банк Аваль » є провідним українським банком та найбільшим банком з іноземними інвестиціями в Україні. Протягом останніх двох десятиріч років банк утримує передові позиції на ринку банківських послуг, зокрема , здійснюючи кредитування юридичних та фізичних осіб, пропонуючи високу якість обслуговування , сучасні банківські

технології, міжнародний досвід своїм клієнтам через розгалужену мережу дирекцій і відділень по всій країні.

2.2. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Банківська діяльність охоплює різні напрями, які забезпечують у кінцевому результаті її ефективність. Оцінка банківської діяльності передбачає проведення комплексного аналізу, який дає можливість дослідити всі аспекти роботи банку.

Аналіз балансу банку є одним з найважливіших напрямків економічної роботи. Метою аналізу балансу банку є, з одного боку, оцінка раціональності фактичної структури активів і пасивів з погляду забезпечення прибутковості та стабільності роботи банку, а з іншого - визначення шляхів оптимізації структури банківських ресурсів та напрямків їх ефективного розміщення.

Розглянемо баланс АТ «Райффайзен Банк Аваль» (додаток Б). Активи банку в 2014 році у порівнянні з 2013 роком зросли на 0,6% (266 299 тис. грн.) у річному вимірі й на кінець року становили 47,4 млрд грн. Проте це не було зумовлено природнім зростанням, а стало наслідком девальвації національної валюти. Враховуючи ризики зовнішнього середовища, банк здійснював дуже обмежену кредитну діяльність (рис.2.1).

Проаналізувавши структуру активів «Райффайзен Банк Аваль» бачимо збільшення на 1% інших активів і грошових коштів. При цьому спостерігається зменшення кількості вкладень в цінні папери на 1%. Це пояснюється тим, що протягом 2014 року спостерігалось падіння фондового ринку України, тому для «Райффайзен Банк Аваль», як і для більшості банків даний сегмент став збитковим і непривабливим.

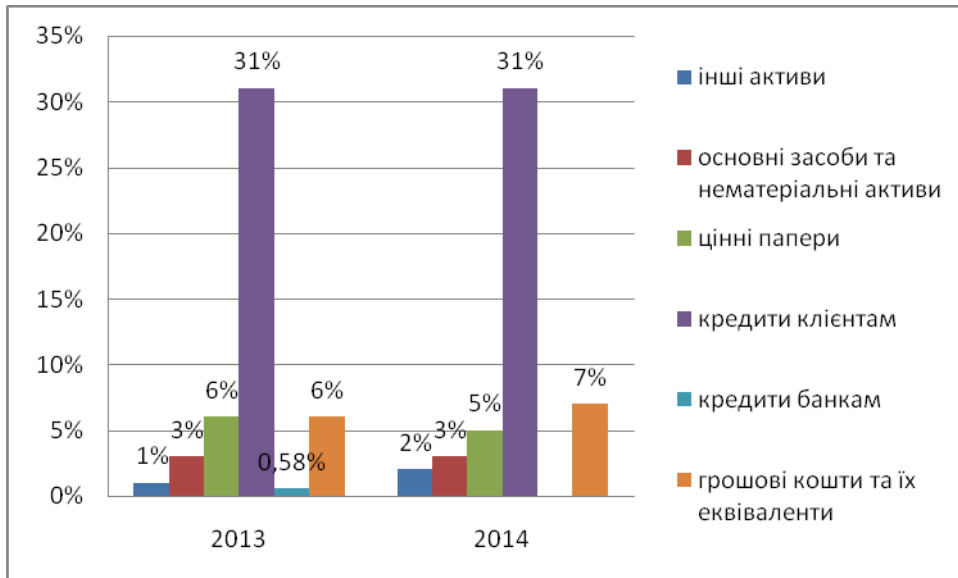

Рисунок 2.1. Структура активів «Райффайзен Банк Аваль» у 2013-2014 році
[2]

Проведемо аналіз пасивів «Райффайзен Банк Аваль» (рис.2.2).

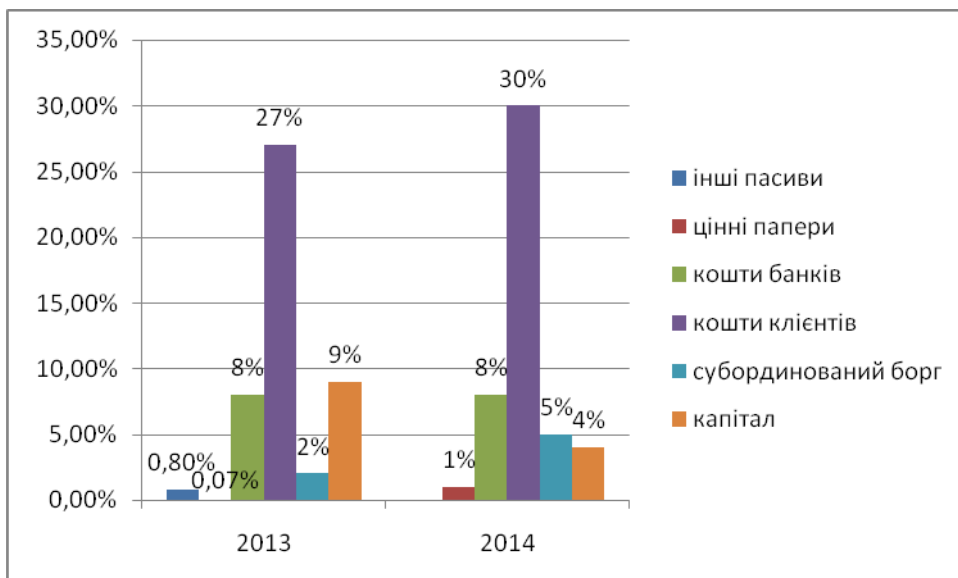

Рисунок 2.2. Структура пасивів «Райффайзен Банк Аваль» у 2013-2014 році
[2]

Аналізуючи пасиви «Райффайзен Банк Аваль», ми бачимо, що в пасивах збільшення валюти балансу відбулося за рахунок збільшення залучених коштів клієнтів. Незважаючи на втрату ресурсів економікою країни, обсяги залучених коштів клієнтів на кінець 2014 року зросли на 11% і досягли 30 млрд грн. проти 27 млрд грн. роком раніше. Це відбулося в

умовах кризи ліквідності банківської системи через втрату довіри населення до банків, яка призвела до значного відтоку коштів як юридичних, так і фізичних осіб із більшості банківських установ. Також збільшився на 3% субординований борг банку і склав 4 727360 тис. грн, що є результатом залучення коштів від міжнародних фінансових установ для регулювання ліквідності. Власний капітал зменшився на 5% та склав 3 854692 тис. грн. На зменшення капіталу вплинули кризові явища в економіці, що зумовили девальвацію національної валюти, спричинили значні збитки в банківській системі. Треба вважати дані зміни в власному капіталі негативними, оскільки значне нарощення непокритих збитків може привести до зменшення власного капіталу банку та його фінансової стійкості. Статутний капітал банку протягом досліджуваного періоду залишався без змін.

Зміни відбулися у зобов'язаннях, а саме протягом 2013- 2014 рр. вони збільшилися на 5 411410 тис. грн. Ці позитивні зміни відбулися в першу чергу за рахунок збільшення субординованого боргу та резервів. Збільшення сум зобов'язань банку свідчить про зростання депозитної бази банку. Також збільшилася частка зобов'язань перед клієнтами банку, що приводить до збільшення стабільної частини ресурсів банку, що позитивно впливає на його ліквідність і зменшує його залежність від міжбанківських позик. Проте строкові депозити стають дорожчими, що негативно впливає на рентабельність та прибутковість роботи банку.

Операційна діяльність банку в 2014 році була ефективною порівняно з багатьма конкурентами. Це дозволило фінансовій установі навіть в умовах скорочення обсягу робочих активів та повного згорання діяльності в окремих регіонах збільшити операційний дохід за 2014 рік на 16% у порівнянні з попереднім роком, але банк отримав негативний фінансовий результат у 2014 році на противагу позитивному за попередній рік. Збиток банку за 2014 рік становив 4,2 млрд грн. Головна причина збитків – необхідність формування значного обсягу резервів під неякісні активи, який у порівнянні з минулим роком зріс у 6,4 рази й досяг 8,3 млрд грн. Також

можна побачити незначне збільшення чистого комісійного доходу (0,1%) та чистого процентного доходу (0,68%) і зниження торгового доходу до від'ємного значення (рис.2.3).

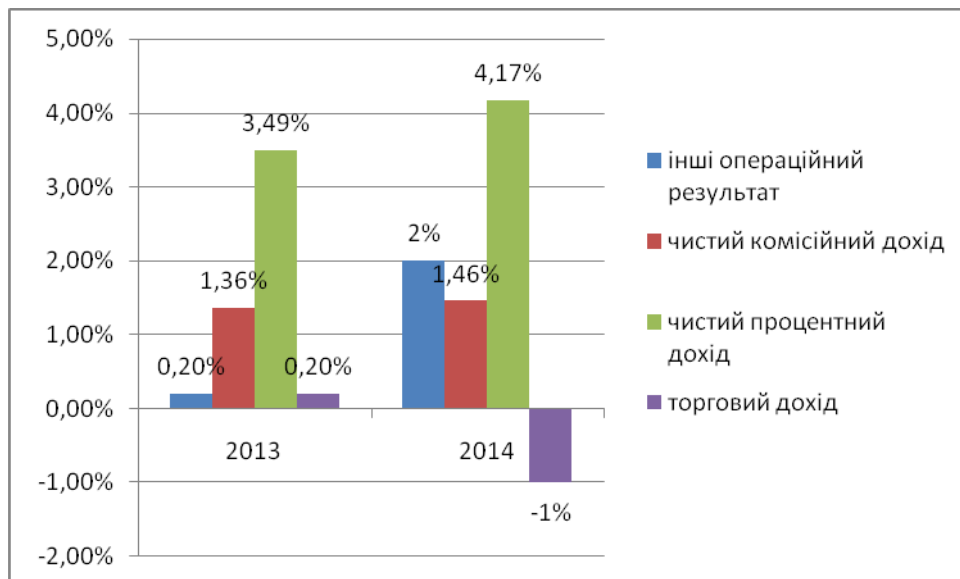

Рисунок 2.3. Структура операційного доходу «Райффайзен Банк Аваль» у 2013-2014 році [2]

Проаналізувавши динаміку витрат, можна сказати, що протягом 2013-2014 рр. збільшення відбулось майже за всіма статтями витрат, окрім процентних витрат. Найбільшу питому вагу у структурі витрат займають непроцентні витрати, процентні витрати, адміністративні та інші операційні витрати. Найбільшу частку в структурі адміністративних витрат займають витрати на утримання персоналу, а також витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів, телекомунікаційні та інші експлуатаційні послуги. Обсяг процентних витрат за період дослідження зменшився на 232526 тис. грн., що є результатом зменшення строкових депозитів та інших процентних зобов'язань. Результати зазначених змін за 2013-2014 рр. у структурі витрат зображено на рис. 2.4.

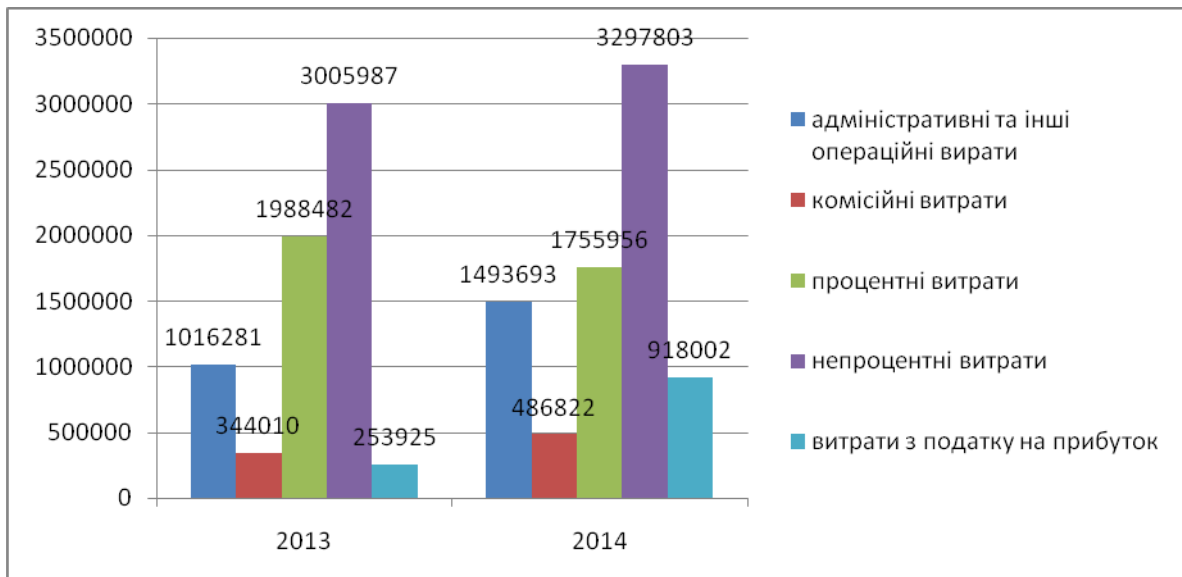

Рисунок 2.4. Структура витрат «Райффайзен Банк Аваль» у 2013-2014 році (тис. грн) [2]

Фінансовий стан банку характеризується за допомогою таких груп показників:

- показники фінансової стійкості банку;
- показники, що характеризують ділову активність банку;
- показники ліквідності.

Під фінансовою стійкістю в широкому сенсі розуміють сукупність фінансових відносин банку, що забезпечують його стабільне функціонування та розвиток у довгостроковій перспективі. У більш вузькому розумінні фінансова стійкість може розглядатися як наявність збалансованої структури банківських ресурсів, достатнього розміру капіталу та необхідних резервів для покриття ризиків. Проведемо коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості банку (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості банку
АТ «Райффайзен Банк Аваль»

№	Назва показників	Умовні позначення	2014	2013
1	Власний капітал	К	3 854 692	8 999 803

Продовження таблиці 2.5

2	Зобов'язання	З	43 497 001	38 085 591
3	Статутний капітал	Кстат	3 002 775	3 002 775
4	Активи загальні	А	47 351 693	47 085 394
5	Основні засоби	Оз	2 060 034	2 279 868
№	Показник (оптимальне значення)	Формула	2014	2013
1	Коефіцієнт надійності (не менше 5%)	$K_n = K/Z$	0,09	0,24
2	Коефіцієнт фінансового важеля(20:1)	$K_{фв} = Z/K$	11,28	4,23
3	Коефіцієнт маневрування (0,5-1)	$K_{ман.} = K/K_{стат.}$	1,28	3,00
4	Коефіцієнт достатності капіталу (0,15-0,5)	$K_{зсф} = K_{стат.}/K$	0,78	0,33
5	Коефіцієнт мінімального статутного фонду (не менше 0,04)	$K_{мсф} = K_{стат.}/A$	0,06	0,06
6	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу (12-15)	$K_{мк} = A/K_{стат.}$	15,77	15,68
7	Коефіцієнт участі капіталу у формуванні ділових активів банку (не менше 4%)	$K_{ум} = K/A$	0,08	0,19
8	Коефіцієнт захищеності капіталу	$K_{зах.} = O_z/K$	0,53	0,25

Провівши коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» ми помітили, що деякі з розрахованих коефіцієнтів знаходяться в межах оптимальних значень, а решта перевище їх. Коефіцієнт надійності що, характеризує рівень залежності банку від залучених коштів, а відтак і його стійкість щодо кон'юнктурних змін на ринку протягом звітного періоду знаходиться в нормі та за 2013-2014 рр. становить відповідно у 2013році – 0,24 та у 2014році – 0,09, це свідчить про

те, що банк має оптимальний рівень залежності від залучених коштів. У динаміці даний показник зменшився, що свідчить зменшення стійкості банку до кон'юнктурних змін на ринку.

Коефіцієнт фінансового важеля є оберненим показником до коефіцієнта надійності і розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. У банку коефіцієнт фінансового важеля в 2013 році був значно нижчим нормативного, але в 2014 році вже знаходився в нормі, що значить про нормальну активність банку щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку. Збільшення цього показника в динаміці свідчить про підвищення ділової активності банку але й про зниження його фінансової стабільності.

Коефіцієнт маневрування дає змогу зробити якісну оцінку власного капіталу. Значення цього коефіцієнту близько до нормативного, що свідчить про те що банк фінансово стійкий.

Коефіцієнт достатності капіталу вказує на частку статутного капіталу в балансовому капіталі банку та характеризує залежність банку від його засновників. В нашому випадку цей коефіцієнт у 2013 році знаходився в нормі (складав 0,33), але у 2014 році він збільшився та став перевищувати норму, що означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства.

Коефіцієнт мінімального статутного фонду АТ «Райффайзен Банк Аваль» знаходиться в нормі, що свідчить про достатній розмір наявного статутного капіталу банку, необхідного для забезпечення його фінансової стійкості.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу в 2013 та 2014 роках є вище норми, що значить про зниження стабільності банку але і про зростання прибутковості акціонерного капіталу.

Коефіцієнт участі капіталу у формуванні ділових активів банку розкриває значимість сформованого власного капіталу та здатність банку

покривати фінансові ризики незалежно від якісного складу портфеля активів. В даному випадку цей коефіцієнт у нормі, що свідчить про те, що сформований банком статутний капітал є достатнім для активізації та покриття ризиків.

Коефіцієнт захищеності капіталу показує, наскільки банк ураховує інфляційні процеси і яку частку своїх активів розміщує в нерухомість, цінності, обладнання. Дані таблиці свідчать про зростання захищеності власного капіталу з 0,25 до 0,53.

Отже, незважаючи на деякі проблеми фінансову стійкість АТ «Райффайзен Банк Аваль» можна оцінити як задовільну. Фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому.

Ділова активність банку характеризується його спроможністю залучати кошти й ефективно їх розміщувати. Ділову активність визначає рівень залучення пасивів і рівень їх використання в активах, тому, в першу чергу, доцільно скористатися результатами аналізу балансу банку та порівняти взаємопов'язані статті активів і пасивів, звернувши увагу на тенденції їх зміни в досліджуваному періоді. Найбільшим вимірником рівня ділової активності банку на фінансовому ринку слугує група показників, які знаходяться за допомогою коефіцієнтного аналізу, результати якого зведено в таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Коефіцієнтний аналіз ділової активності АТ «Райффайзен Банк Аваль»

№	Назва показників	Умовні позначення	2014	2013
1	Пасиви	П	47 351 693	47 085 394
2	Строкові депозити	Дс	11 461 371	9 664 931
3	Міжбанківські кредити	КРмбз	0	5 000 000
4	Кредитний портфель	Кп	30 029 780	29 917 280

Продовження таблиці 2.6

№	Показник (оптимальне значення)	Формула	2014	2013
1	Коефіцієнт активності залучення позичених та залучених коштів (0,7 - 0,85)	$K_{зк} = З/П$	0,92	0,81
2	Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів (0,4 - 0,5)	$K_{зд} = Дс/П$	0,24	0,2
3	Коефіцієнт активності залучення МБК (0,15-0,2)	$K_{збк} = КРмбз/П$	0	0,11
4	Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель (2 - 2,2)	$K_{вкп} = Кп/Дс$	2,62	3,09
5	Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	$K_{зкр} = Кп/З$	1	1,11
6	Коефіцієнт кредитної активності (65-75%)	$Кп/А$	0,63	0,63
7	Коефіцієнт рівня строкових депозитів у зобов'язаннях (10-30%)	$Дс/З$	0,26	0,25

Розрахувавши показники, що наведені в таблиці 2.6 можна помітити, що більшість коефіцієнтів знаходяться за межами оптимальних значень.

Коефіцієнт активності залучення і запозичення коштів показує питому вагу залучених коштів у загальних пасивах. У нашому випадку його значення знаходиться більше встановлених норм, тобто у банку занижена частка власного капіталу, який необхідно збільшувати.

Коефіцієнти активності залучення строкових депозитів протягом 2013-2014 року знаходилися нижче норми, тобто банку необхідно більш активно залучати строкові депозити.

Коефіцієнти активності залучення міжбанківських кредитів знаходиться нижче норми та мають тенденцію до зниження. В 2014 році показник одержаних міжбанківських кредитів становив 0.

Коефіцієнт використання залучених коштів у кредитний портфель свідчить про активну кредитну політику банків, оскільки значення показника хоча й має тенденцію до зменшення, проте залишається на дуже високому рівні.

Коефіцієнт активності вкладення строкових депозитів у кредитний портфель показує співвідношення між кредитним портфелем і строковими депозитами. Значення цього коефіцієнту є вищими за оптимальні, що є наслідком низької активності залучення строкових депозитів.

Коефіцієнт кредитної активності знаходиться нижче норми та має стабільний показник 0,63 проте це значення характеризує нормальну кредитну активність.

Коефіцієнт рівня строкових депозитів у зобов'язаннях знаходиться в нормі, та має тенденцію до збільшення, це свідчить про зростання стабільності ресурсної бази та сприяє збільшенню ліквідності банку.

Виходячи з того, що значна частина знаходиться нижче нормативів, а деякі перевищують їх, то банк має не високу ділову активність. Проблеми в діловій активності АТ «Райффайзен Банк Аваль» більше всього спостерігаються в напрямку залучення строкових депозитів і міжбанківських кредитів.

Ліквідність комерційного банку - це можливість і здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, кредиторами, інвесторами, акціонерами та іншими контрагентами в аналізованих періодах. Нормативи ліквідності банку представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Нормативи ліквідності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»

№	Показник (оптимальне значення)	2014	2013
1	Коефіцієнт миттєвої ліквідності Н4 (не менше 20%)	38,29%	30,40%
2	Коефіцієнт поточної ліквідності Н5 (не менше 40%)	68,92%	73,79%
3	Коефіцієнт короткострокової ліквідності Н6 (не менше 60%)	76,64%	83,11%

Коефіцієнт миттєвої ліквідності встановлюється для контролю за здатністю банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів. Цей коефіцієнт знаходиться в нормі, що свідчить про високий рівень ліквідності, а отже й платоспроможності банку, про дотримання банком нормативних вимог НБУ.

Коефіцієнт поточної ліквідності встановлюється для визначення збалансованості строків і сум ліквідних активів та зобов'язань банку. Цей коефіцієнт має показники вище норми. Перевищення банком нормативних значень коефіцієнтів ліквідності свідчить про те, що банк працює дуже обережно, а тому занадто багато своїх коштів вкладає у високоліквідні активи, які зазвичай є менш дохідними, ніж активи з більшим строком вкладення коштів. Отже, банк з погляду отримання доходу неефективно використовує запозичені на ринку фінансові ресурси.

Коефіцієнт короткострокової ліквідності встановлюється для контролю за здатністю банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Цей коефіцієнт знаходиться в нормі.

Таким чином аналіз ліквідності показав, що всі нормативи ліквідності банком дотримуються, а деякі перевищують установлені значення.

2.3. Оцінка ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та виявлення негативних тенденцій у діяльності банку

Найбільш суттєвими показниками, що відображають рівень ефективності діяльності банку, досконалість його фінансової політики, професіоналізм та злагодженість у роботі менеджерів є показники прибутковості і рентабельності банку.

Метою аналізу прибутку та рентабельності є виявлення основного центру прибутковості банку та факторів, які впливають на збільшення величини прибутку та підвищення рентабельності банку на основі ефективного управління доходами і витратами.

Основними показниками, які характеризують прибутковість банку, є такі:

- рентабельність капіталу;
- рентабельність (прибутковість) активів;
- чистий спред;
- чиста процентна маржа;
- чиста непроцентна маржа.

Ці показники та розглянуті дають змогу досить повно охарактеризувати діяльність банку з погляду її ефективності.

Основні показники прибутковості та рентабельності розраховані в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Коефіцієнтний аналіз прибутковості і рентабельності банку

№	Назва показника	Умовні позначення	2014	2013
1	Балансовий прибуток (збиток)	П	-5163824	1271205
2	Доходи загальні	Дз	6745640	6201212
3	Процентні доходи	Дп	5945437	5482182
4	Непроцентні доходи	Дн	820223	719030
5	Процентні витрати	Вп	-1755956	-1988482
6	Витрати загальні	Вз	-5053759	-4994469
7	Витрати непроцентні	Вн	-3297803	-3005987
8	Активи дохідні	Ад	36161400	37263017

Продовження таблиці 2.8

№	Показник (оптимальне значення)	Формула	2014,%	2013,%
9	Чистий прибуток (збиток)	Чп	-4245822	1017280
1	Загальний рівень рентабельності (> 10%)	$K_{рд} = \Pi / Дх$	-76	20
2	Рентабельність капіталу (> 15%)	ROE	-45	24
3	Рентабельність активів (> 1%)	ROA	-2	2
4	Чиста процентна маржа (> 10%)	$K_{чпм} = (Дх\% - Вт\%) / Ад$	21	20
5	Спред (розрив відсоткового прибутку) (> 5%)	$K_c = Дх\% / Ад - Вт\% / \Pi$	20	19
6	Чиста непроцентна маржа ("тягар" банку) (> 0)	$K_{т} = (Дхн - Втн) / Ад$	11	9
7	Окупність витрат доходами (> 1)	$K_{овд} = Дх / Вт$	1,33	1,24

Найбільш узагальнюючими показниками, що свідчать про ефективність діяльності банку, є загальний рівень рентабельності. Рентабельність – відносний показник економічної ефективності, який відображає рівень ефективності використання ресурсів і капіталу банку. В 2013 році цей показник становив 20%, що є в нормі, а у 2014р. значно погіршився до -76% причиною чому є кризові явища в банківській системі в 2014 року та значні збитки банку. Негативна рентабельність також сигналізує про те, що підприємство неефективно розпоряджається власними активами. Отримані значення вище названих показників говорять про те, що дана структура активів і пасивів, доходів і витрат не забезпечують отримання необхідного рівня прибутку. Особливо, у 2014 р., де показники мають тенденцію до зниження, що підтверджується збитками в цьому році.

Показник ROE відображає фундаментальну залежність між прибутковістю і ризикованістю, він найчутливіший до джерел формування ресурсів банку і залежить від того, яких засобів банк використовує в обороті більше - власних чи позичкових. Рентабельність власного капіталу банку показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 гривню капіталу, тобто

характеризує економічну віддачу капіталу. У світовій практиці ROE є важливим показником ефективності діяльності банку, особливо з точки зору акціонерів, адже він приблизно вимірює рівень прибутковості інвестованого ними капіталу. Рівень рентабельності власного капіталу в 2013 році знаходився в нормі і складав 24 %, але в 2014 році цей показник значно знизився до від'ємного значення та становив -45% .

Показник прибутковості активів (ROA) свідчить про ефективність роботи менеджерів банку та їх спроможність забезпечувати прибуткову діяльність банківської установи. Прибутковість активів характеризує здатність активів банку приносити прибуток і побічно відображає їх якість, а також ефективність управління банку своїми активами і пасивами.

Рентабельність активів банку в 2013 році знаходилася на нормативному рівні, тобто менеджери банку забезпечували прибуткову діяльність банківської установи. В 2014 році, рентабельність активів мала від'ємне значення, що говорить про те, що банк нефективно використовує наявні ресурси. Низьке значення цього коефіцієнта може також бути результатом консервативної кредитної політики або надмірних операційних витрат.

Чиста процентна маржа (ЧПМ) дає змогу оцінити здатність банку утворювати чистий процентний дохід, використовуючи активи. До деякої міри можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку. Чиста процентна маржа показує, що в даному банку ефективно здійснюється контроль за дохідними активами і дешевими ресурсами, адже цей показник є в нормі та має тенденцію до збільшення.

Спред і чиста непроцентна маржа є показниками як прибутковості, так і ефективності контролю банку за дохідними активами і залученими ресурсами. Вони показують, наскільки успішно менеджери і співробітники банку забезпечують випереджаючі темпи зростання доходів, перш за все процентів за банківськими кредитами та інвестиціями, а також комісії за послуги, відносно темпів зростання витрат, в основному виплат за

депозитами та зовнішніми кредитами, довгостроковими залученнями та іншими зобов'язаннями. В нашому випадку показник спреду знаходиться на нормативному рівні та має тенденцію до збільшення.

Показник чистої непроцентної маржі протягом 2013-2014 знаходився в нормі та мав тенденцію до збільшення.

Показник окупності витрат доходами свідчить про реальні можливості банку створювати прибуток. В нашому випадку цей показник знаходиться в нормі, тобто банк за даної структури активів і пасивів має реальні можливості отримувати прибутки.

На діяльність Банку впливають наступні ризики:

1) кредитний ризик, пов'язаний з неповерненням або несвоєчасним поверненням кредитів клієнтів. Цей тип ризику мінімізується за рахунок диверсифікованої клієнтської бази, системи ліквідних застав, створення резервів та підтримки адекватного рівня власного капіталу.

Кредитні ризики в свою чергу, включають в себе:

ризик контрагента (ризик дефолту) – ризик того, що контрагент не зможе виконати фінансові зобов'язання, зазначені в угоді, через його дефолт;
ризик країн – ризик того, що контрагент не зможе виконувати свої зобов'язання перед нерезидентами, через політичні і економічні події в країні його перебування:

політичний – ймовірність того, що в результаті змін у політичному середовищі іншої країни банк зазначає економічних втрат;

економічний – ризик того, що економічні події в межах або за межами зарубіжної країни, матимуть вплив на грошові потоки з тієї країни:

ринковий ризик – понесення втрат через непередбачені і несприятливі зміни факторів, які впливають на ринкові ціни (наприклад курсів валют, процентних ставок, котирувань цінних паперів) і призводять до зменшення ринкової вартості банківських активів;

процентний ризик – ризик несприятливої зміни справедливої вартості активів чутливих до змін відсоткових ставок, в результаті руху відсоткових

ставок.

Для кредитної якості клієнтів, банк сегментує кредитний портфель на наступні категорії клієнтів:

- великі підприємства - категорія включає кредити, надані банком великим корпоративним клієнтам;
- малі підприємства-категорія включає кредити, надані банком підприємствам малого та середнього бізнесу;
- фізичні особи - категорія включає кредити, надані банком фізичним особам;
- мікро-підприємства- категорія включає кредити, надані банком підприємствам малого та середнього бізнесу, які не відносяться до категорій великих та малих підприємств за критеріями об'єму реалізації та сумами наданих кредитних коштів. Які визначаються внутрішніми політиками банку.

Показники кредитного ризику та фінансовий ефект від застави наведено нижче (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Показники кредитного ризику та фінансовий ефект від застави в 2013-2014 роках [73]

	Заборгованість за мінусом резервів, тис. грн		Вартість застави, тис. грн	
	2013	2014	2013	2014
Заборгованість кредитних установ	30 271	-	30 271	-
Кредити клієнтам:				
Великі підприємства	19 581 320	20 625 755	11 567 659	10 360 473
Малі підприємства	2 133 617	2 098 704	1 739 027	1 685 029
Фізичні особи	7 513 133	6 040 390	3 997 223	2 772 184
Мікро-підприємства	1 841 843	2 104 738	506 664	388 348
Всього	31 100 184	30 869 587	17 840 844	15 206 034

Розкрита у таблиці 2.9 інформація базується на зваженій вартості застави, яка дорівнює справедливій вартості, продисконтованій відповідно до внутрішніх політик банку. Вона відображає суму, яку банк очікує отримати в разі примусового стягнення забезпечення. Станом на 31.12.2013 та 2014 років не було значної концентрації ризику у кредитному портфелі банку.

Протягом 2014 року було дотримано наступні нормативи кредитного ризику [73]:

- норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – 9,64% (нормативне значення не має перевищувати 25%);

- норматив великих кредитних ризиків (Н8) – 10,0% (максимальне значення – не більш ніж 800%);

- норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9) – 2,35% (максимальне значення – не більш ніж 5%);

- норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10) – 4,27% (максимальне значення – не більш ніж 30%);

2) ризик ліквідності, пов'язаний з витратами на отримання ліквідних ресурсів. Мінімізація ризику ліквідності забезпечується за рахунок підтримки рівня ліквідності, узгодження термінів активів та пасивів тощо (показники ліквідності банку представлені в табл.2.7);

3) валютний ризик, пов'язаний зі зміною курсу національної грошової одиниці, та проблемами доступу до вільної купівлі валюти на міжбанківському та готівковому ринку.

Таблиця 2.10

Вплив обмінного курсу на прибуток до оподаткування [73]

Валюта	Збільшення обмінного курсу,% , 2014 р.	Вплив на прибуток до оподаткування 2014 р.	Збільшення обмінного курсу,% , 2013 р.	Вплив на прибуток до оподаткування, 2013 р.
Долар США	4,32	(69 970)	0,52	35 671

Продовження таблиці 2.10

Євро	5,13	2 700	1,45	418
Російський рубль	6,05	(759)	1,95	1 360
Валюта	Зменшення обмінного курсу,%, 2014 р.	Вплив на прибуток до оподаткування 2014 р.	Зменшення обмінного курсу,%,2013 р.	Вплив на прибуток до оподаткування, 2013 р.
Долар США	4,75	72 636	0,55	(38 767)
Євро	7,34	(3 866)	1,77	(511)
Російський рубль	5,64	706	1,93	(1 347)

Наведені в таблиці від'ємні значення відображають потенційне зменшення чистого процентного доходу або капіталу, тоді як позитивні значення відображають їх потенційне збільшення.

Таблиця 2.11

Аналіз валютного ризику [73]

Валюта	Валютні активи, 2014	Валютні зобов'язання, 2014	Довга /(коротка) валютна позиція, 2014	Валютні активи, 2013	Валютні зобов'язання, 2014	Довга /(коротка) валютна позиція, 2014
Долар США	18614961	(20221327)	(1546366)	15486714	(15818019)	(331305)
Євро	2489118	(2436388)	52730	1654363	(1625618)	28745
Російський рубль	129246	(141779)	(12533)	256944	(187257)	69687
Інші	52283	(72080)	(19797)	156832	(154569)	2263

У наведеній таблиці зазначені валюти, що наражають банк на значний ризик станом на 31.12.2013 і 2014 років, з огляду на монетарні активи та зобов'язання та прогнозовані грошові потоки;

4) операційний ризик - це ймовірність виникнення збитків банку внаслідок неадекватності або збоїв внутрішніх процесів, впливу людського фактору, збоїв і помилок у системах, а також впливу зовнішніх подій;

5) ризик негативних змін відсоткових ставок грошово-кредитного ринку;

6) нестабільність законодавства, у т.ч. зміна податкової політики;

7) можливі зміни в кредитно-фінансовій політиці держави;

8) соціально-економічний ризик банку — це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості погіршення економічної ситуації в державі, падіння життєвого рівня населення, що може негативно відобразитися на діяльності банку;

9) форс-мажорний ризик - це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості виникнення стихійних лих, катастроф, які можуть призвести до фінансових втрат банку.

Найбільш значними ознаками негативного характеру є низька диверсифікація активів, в яких 81,6% займає кредитний портфель та високий рівень валютизації активів. Також проблемою, характерною для АТ «Райффайзен Банк Аваль» є високий рівень валютизації кредитного портфеля, що в АТ «Райффайзен Банк Аваль» складає 85%, що після девальвації національної грошової одиниці є серйозною проблемою, як для банку, так і для позичальників цих кредитів.

Кредитна діяльність АТ «Райффайзен Банк Аваль» має ряд недоліків, а саме:

- недостатня диверсифікація кредитних вкладень;
- ризикова кредитна політика;
- недостатня увага при оцінюванні платоспроможності позичальників на стадії надання кредитів;
- послаблена увага по цільовому використанню наданих позик та контролю за діяльністю позичальника з метою своєчасного виявлення негараздів та запобігання можливих втрат за позиками;
- недостатнє забезпечення позик.

Проблеми в діловій активності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» спостерігаються в напрямку залучення строкових депозитів і міжбанківських кредитів.

Несприятлива економічна ситуація в Україні була викликана багатьма зовнішніми і внутрішніми чинниками. Вона спричинила негативний фінансовий результат банку. Далася ознака девальвація гривні та, як результат, потреба у формуванні додаткових резервів і перерахунок валютної позиції. Через девальвацію гривні багато підприємств –клієнтів банку мали складнощі з виконанням раніше взятих на себе зобов'язань. Відповідно, банківській установі довелося формувати додаткові резерви – їх обсяг у 2014 році було збільшено на 4,6 млрд грн. Ще одним непростим питанням стало врегулювання валютної заборгованості фізичних осіб, які понад шість років тому взяли іпотечні кредити.

Провівши аналіз оцінку ефективності діяльності банку ми дійшли висновку, що до кризових умов банк функціонував більш ефективно, і зниження прибутковості діяльності банку не пов'язане з погіршенням рівня менеджменту, а з проблемами у всій банківській системі України.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

АТ «Райффайзен Банк Аваль» є провідною банківською установою, яка займає одне з перших місць за обсягами активів та капіталу серед інших банків. Більше 90 % капіталу належить міжнародній фінансовій групі Райффайзен Інтернаціональ. Історія банку показує стабільний розвиток протягом всього терміну існування.

Райффайзен Банк Аваль займає лідируючі позиції серед українських банків з кредитування підприємств усіх галузей економіки України, у тому числі — агропромислового комплексу, торгівлі і громадського харчування, машинобудування, транспорту і комунікацій. Банк виконує всі банківські операції з цінними паперами: емісійні, інвестиційні, посередницькі, операції, пов'язані із діяльністю банку в якості інфраструктурного учасника ринку цінних паперів (комісійні). За дорученням клієнтів банк купує і продає корпоративні облигації, акції, векселі. Банк надає послуги з авальювання, інкасації, доміціляції векселів, а також пропонує схеми оформлення розрахунків за допомогою векселів.

Складні зовнішні обставини (бойові дії на Сході України, девальвація національної валюти, вимушене закриття відділень у Криму та на Донбасі) зумовили негативний фінансовий результат банку в 2014 році, що становив 4,25 млрд грн. Водночас протягом року банк значно покращив свій операційний результат, що свідчить про його надійну роботу. Комісійний дохід зріс за цей період на 8,6% у річному вимірі. Чистий процентний дохід зріс на 23,4% у річному вимірі.

Гарний результат операційної діяльності було досягнуто завдяки постійній роботі з удосконалення процесів та оптимізації витрат. У звітному році підрозділи операційної вертикалі продовжили трансформацію своєї діяльності, покликану зробити процеси зручнішими та більш централізованими. Так, час зарахування коштів на зарплатні та пенсійні рахунки клієнтів банку в 2014-му скоротився на 65%. З'явилися нові

можливості завдяки потужному притоку нових клієнтів, що додало переваг банку в ситуації змін на українському банківському ринку.

Через закриття великої кількості українських банків на місцевому фінансовому ринку відбулися значні зміни конфігурації банківської системи – у 26 українських банках у 2014 році було введено тимчасові адміністрації. Багато клієнтів змінили обслуговуючий банк, що призвело до перерозподілу ринку – відбувся «політ до якості». Райффайзен Банк Аваль суттєво виграв від цієї тенденції, наростивши свою ринкову частку в багатьох сегментах. Так, ринкова частка банку в сегменті кредитів юридичних осіб у національній валюті за звітний рік зросла із 3% до 3,4%, а обсяг кредитів за рік збільшився на 5,3%. Обсяг депозитів юридичних осіб у національній валюті в 2014 році збільшився на 3,2 млрд грн. (36% зростання в річному вимірі) – третій із кращих результатів на ринку. Банк приростив ринкову частку в сегменті депозитів фізичних осіб (як у національній, так і в іноземній валюті), і це попри значну відмінність у відсоткових ставках порівняно з головними конкурентами.

Фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом. Однак, в умовах фінансової нестабільності в країні доцільним є подальше нарощення розміру власного капіталу банку. Показники ліквідності банку знаходяться в допустимих межах що, в цілому, позитивно характеризує ефективність управління ліквідністю банку.

Негативним фактором в діяльності банку, що обумовив потребу в формуванні значних обсягів резервів та призвів до значних збитків, є достатньо високий рівень проблемних активів, що негативно впливає на прибутковість та фінансову стійкість банку.

Підсумовуючи результати аналізу можна стверджувати про те, що діяльність банку є достатньо ефективною і відзначається стабільністю, а також характеризується направленістю на диверсифікацію ресурсної бази, що у свою чергу дозволить успішно розвиватися та займати лідируючі позиції на ринку.

3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ

3.1. Світовий досвід функціонування банків з іноземним капіталом

Для сучасної практики характерне використання різних моделей організації і функціонування банківських систем зарубіжних країн. Банківські системи різних країн, їх організаційна структура та правове регулювання залежать від багатьох факторів, до яких поряд з історичними, політичними та національними традиціями, слід також віднести рівень розвитку товарно-грошових відносин у країні, загальний економічний розвиток, засоби регулювання грошового обігу тощо.

Світовий досвід засвічує, що для дієвого регулювання процесу зростання присутності іноземних банків необхідно чітко усвідомлювати мотиви їх входження у країну, серед яких [69]:

- прагнення до захоплення нових ринків і отримання високого прибутку. Ділова стратегія іноземних банків носила подібний характер у Чехії, Угорщині та Польщі. На ранній стадії входження їхня основна діяльність зводилася до обслуговування клієнтів з материнської країни (ознаки так названої захисної експансії). На той момент ці цільові клієнти були більш платоспроможними, ніж навіть великі внутрішні компанії. Тобто іноземний капітал підтримував насамперед діяльність іноземного бізнесу, розширюючи в такий спосіб його присутність на території країни і створюючи умови для експорту з прибутку;

- можливість використання потенціалу розвитку ринку роздрібних банківських послуг;

- необхідність обслуговування бізнес-структур з материнської країни, створення умов для репатріації їхніх прибутків;

- використання сприятливішого регуляторного середовища в умовах неповного впровадження міжнародних стандартів банківського регулювання, порівняно слабкого нагляду і ліберального ліцензування. Сприятливе

регулювання і більш слабкий нагляд поряд із ліберальним ліцензуванням і приватизаційною практикою у країнах Східної і Центральної Європи дали закордонним банкам надзвичайно могутній регуляторний стимул для активізації їхнього входження в регіоні. Крім того, входження в банківський сектор цих країн дозволяло закордонним банкам вирости і зберегти свою незалежність, що є дуже важливим для глобальних гравців ринку;

- прагнення до розширення бізнесу, яке складно реалізувати в материнській країні через велику конкуренцію і обмеженість вільних ресурсів.

Ще одним мотивом, яким керуються іноземні банки у своїй експансії на східноєвропейські ринки, є прагнення вирости за будь-яку ціну, щоб зберегти свою незалежність. Це стосується насамперед середніх за розміром західноєвропейських банків, яким не вдається збільшити обсяг операцій у Західній Європі через конкуренцію й обмеженість вільних ресурсів. Утім, саме регіональна експансія робить середні західноєвропейські банки першочерговими об'єктами для поглинання з боку більш могутніх конкурентів. Нарешті, мотивом також може бути присутність заради самої присутності. Банки, що претендують на статус глобальних гравців, схильні «відзначатися» в багатьох країнах світу.

Світова практика виділяє два основні шляхи збереження достатнього для уникнення загрози залежного розвитку впливу держави на фінансову політику банківської системи. Перший передбачає введення законодавчих обмежень на збільшення участі іноземних банків у вітчизняній банківській системі. Другий шлях ґрунтується на створенні такої організаційної структури банківської системи, яка дає змогу співіснувати банкам як з іноземним, так і вітчизняним капіталом за рахунок чіткого розподілу сфер діяльності та сегментів ринку.

Зі світового досвіду розширення присутності банків з іноземним капіталом, треба виокремити таке [65]:

- останніми роками частка банківських активів, які контролюються іноземними банками, стабільно зростає (особливо в країнах Центральної та Східної Європи, Латинської Америки);

- банки з іноземним капіталом, як правило, на початковому етапі діяльності на національних ринках концентрують свою діяльність на окремій ринковій ніші: обслуговують іноземні компанії та міжнародну торгівлю, проте ця тенденція має тимчасовий характер — у міру закріплення на фінансових ринках банки з іноземним капіталом дедалі активніше здійснюють роздрібний банківський бізнес;

- здебільшого активне проникнення іноземного банківського капіталу на національні фінансові ринки справило динамічний вплив на ефективність і конкурентоспроможність місцевої банківської системи;

- прихід іноземних банків пов'язаний із привнесенням і впровадженням новітніх банківських технологій, західних стандартів менеджменту, що сприяє якіснішому й комплексному задоволенню потреб клієнтів у банківських продуктах.

Банківські системи країн Центральної та Східної Європи характеризуються найбільшою присутністю іноземного банківського капіталу. Активному проникненню іноземного капіталу до банківської структури вищезазначених країн сприяли такі чинники:

- макроекономічна стабілізація - реформи, пов'язані зі стабілізацією рівня цін, валютного курсу, державного бюджету тощо;

- мікроекономічні реформи - створення життєздатного ринкового середовища шляхом приватизації державних підприємств, лібералізації цін, підвищення відкритості економіки, а також реформування інституціональної структури економіки.

Розглянемо приклади присутності іноземного капіталу в банківських системах деяких країн.

У Словаччині на сьогодні переважну більшість у національній банківській системі становлять банки з іноземним капіталом, частка активів,

що належать іноземним власникам, становить 96,72 %, при цьому основна частина іноземного капіталу походить з Люксембургу (30 %) та Австрії (29 %).

У банківській сфері Румунії відбувається постійне зростання присутності іноземного капіталу: якщо в 2004 році іноземним банкам належало 38 % на ринку банківських послуг, то нині їхня частка в активах банківської системи досягла 50 % .

У Чехії частка іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи становить 90 %, причому 33 % усього зареєстрованого капіталу належить Австрії, 17 % - Франції та 8 % - Німеччині.

Заслуговує на увагу також самобутній і при цьому досить успішний досвід реформування в країнах Балтії. Кожна із цих країн обрала свою стратегію трансформації. Унаслідок цього спостерігаються й суттєві відмінності в процесах, що відбуваються як у реальному секторі економіки, так і в грошово-кредитній сфері.

Так, у Прибалтиці внаслідок процесів злиття й поглинання утворилися дві провідні банківські групи. Перша - група SEB (Швеція) - уже володіє контрольними пакетами Eesti Uhisphank (Естонія), Unihan (Латвія). За розмірами активів частка шведів на ринку банківських послуг Прибалтики становить 30-35 %. Друга група - Swedbank (Швеція) - стала власником Hans aň ank (Естонія). Останній, у свою чергу, має дочірні банки в Латвії та Литві. Частка цієї групи на ринку становить 20-25 %.

Естонія обрала стратегію швидких ринкових перетворень, що базувалася на грошовій моделі приватизації за підтримки держави, залучення іноземного капіталу, зокрема за рахунок зниження податкових ставок. У сукупних активах банківської системи Естонії протягом 2005 року частка, що належить іноземним банкам, становила 98 %, тобто майже весь банківський сектор перебуває під контролем іноземного капіталу. На сьогодні понад 80 % банківських активів контролюється шведськими холдингами. Естонії вдалося запобігти виникненню надмірної кількості ненадійних дрібних банківських

структур, а тому - не допустити банківської кризи, як це сталося, наприклад, у Литві.

Найбільших успіхів у реформуванні кредитно-грошової сфери досягла Латвія. Під час реформування основна увага приділялася саме прискореному розвитку банківської системи й фінансового ринку. На сьогодні розвиток кредитної системи Латвії базується як на місцевому, так і на іноземному капіталі, що припливає з багатьох країн Європи й США. Під контролем іноземного капіталу в Латвії знаходиться понад 2/3 банківських активів (як і в Угорщині та Польщі). В Угорщині, котра має найбільш потужну банківську систему серед країн Східної Європи, у власності іноземних банків перебуває 60 % усіх банківських активів.

Заслуговує на увагу приклад Польщі, банківська система якої пройшла складний шлях розвитку й досягла значних успіхів. Проте, незважаючи на очевидні успіхи, сучасний стан польської банківської системи викликає чимало суперечок серед польських економістів. Причиною є той факт, що в країні зовсім немає обмежень присутності іноземного капіталу. Найбільша частка в сукупних банківських активах належить банкам із Німеччини (19 %), Італії (15 %) та США (9 %). Сьогодні майже 95 % банківської системи Польщі - це банки з іноземним капіталом.

В країнах Південно-Східної Азії порівняно з європейськими країнами присутність іноземного капіталу є незначною. Так, питома вага іноземних активів у загальних активах банківських систем Китаю, Індії, Кореї не досягає навіть 10 %. Це пов'язано з тим, що уряди країн обмежують доступ іноземних банків та їх філій до вітчизняних банківських систем. До того ж міжнародні фінансові центри – Гон-Конг та Сінгапур - створюють якнайкращі умови для підвищення конкурентоспроможності й ефективності місцевих банків.

Банківські системи країн Латинської Америки до 1990-х рр. склалися тільки з національних банків, причому більшість із них було створено за участю загальнонаціональних та місцевих органів влади. Проте згодом із

метою підвищення ефективності функціонування банківських систем було скасовано обмеження присутності іноземних банків. Значну роль в активізації діяльності іноземних банків відіграли процеси приватизації місцевих банків із державною власністю. На цей час спостерігається постійне збільшення присутності іноземних банків у банківських системах Чилі, Колумбії, Мексики та Перу.

Банківська система Великої Британії є однією з розвинених у світі. Вона характеризується високим ступенем концентрації та спеціалізації капіталу, добре розвинутою банківською інфраструктурою, тісним зв'язком з міжнародним ринком позикових капіталів. Іноземні банки — це найчисленніша група банківських установ (приблизно 800), створених на території Великої Британії, капітал яких належить іншим країнам. Іноземні банки спеціалізуються на операціях на євrorинку, кредитують іноземні та транснаціональні компанії, фінансують зовнішню торгівлю, консультують компанії з питань іноземних інвестицій тощо.

У широко представленій групі іноземних банків можна розрізнити кілька типів представництв:

1) іноземні банки, що створили мережу банківських установ з метою задоволення потреб різних англійських організацій - партнерів цих банків у країні. До цих банків належать в першу чергу два ірландських банку, які входять в групу північно-ірландських клірингових банків.

2) відкриття представництв або офісів з метою обслуговування ділових партнерів, що приїжджають до Великобританії на короткий період. Істотною відмінністю цих представництв є те обставина, що практично всі вони здійснюють обмежений набір банківських операцій;

3) відкриття банками своїх офісів в Лондоні з урахуванням особливої ролі Великобританії та її столиці в якості міжнародного банківського центру, який є найбільшим (після США) ринком з купівлі та продажу доларів, а також інших іноземних валют;

4) банківські організації, що не володіють достатніми засобами для відкриття свого представництва або офісу, але тим не менш провідні різні банківські операції у Великобританії. Такі іноземні банки організують свою діяльність найчастіше в консорціумі з іншими банками.

Банки Співдружності - офіційна назва колишніх британських колоніальних банків. Штаб-квартири їх знаходяться у Великій Британії, а діють у країнах Європейського Союзу. У складі провідних клірингових банків ці установи виконують функції спеціальних міжнародних підрозділів.

Найбільш надійною для іноземних компаній є швейцарська банківська система. Розвинена ринкова економіка, висока банківська культура, фінансова стабільність та стабільна валюта, розвинута юридична система зробили Швейцарію дуже привабливою для іноземних інвесторів. Швейцарська банківська система об'єднує понад 500 банківських організацій, з яких понад 140 відділень великих іноземних банків. Нині кількість іноземних банків, що працюють в Швейцарії, скорочується через триваючий тиск на країну в плані необхідності скасування банківської таємниці. Станом на кінець 2015 року в Швейцарії працює 91 банк з іноземним капіталом і 27 філіалів іноземних банків.

Кредитно-банківська система Японії є однією з найбільш могутніх і розвинених у всьому світі. Збільшується кількість японських банків, які входять до групи провідних банківських установ світу, спостерігається розширення масштабів діяльності фінансово-кредитних інститутів, посилюються тенденції до інтернаціоналізації японського банківського бізнесу. В Японії функціонує численна група іноземних банків (93 відділення). Іноземні банки в Японії істотно відрізняються один від одного розміром своїх активів, видами основних операцій та статусом, який вони займають в банківській системі країни. Особливістю цих банківських установ є значні обсяги кредитування. Так, питома вага позик іноземних банків становить близько 3% загальної суми позик, виданих усіма японськими банками. Однак сфера діяльності іноземних банків у Японії більш обмежена

на відміну від сфери діяльності іноземних банків у провідних країнах.

Банківська система Росії є ключовою частиною фінансової системи країни, що концентрує основний спектр кредитних і фінансових операцій. З кожним роком банківська система Росії вдосконалюється, розширюються мережа філій, представництв як у середині країни, так і за кордоном, а також мережа небанківських кредитних установ. Основними шляхами експансії іноземного банківського капіталу на російський ринок є відкриття дочірніх банків, придбання та поглинання російських кредитних організацій і інвестиційних компаній. Переважаюча частина іноземних інвестицій в банківський сектор припадає на країни Заходу. Лідерами за обсягом інвестицій виступають Німеччина, Нідерланди та США [42].

Проведене дослідження присутності іноземного капіталу в банківських системах різних країн показало, що діяльність іноземних банків у країнах із перехідною економікою призводить до зменшення дохідності та маржі місцевих банків, збільшуючи таким чином ефективність банківської системи приймаючої країни. Доведено, що не існує чіткої залежності між негативними процесами в економіці країни та зменшенням обсягів кредитування іноземними банками - тимчасові скорочення транскордонного кредитування в Естонії, Угорщині та Чехії заміщувалися зростанням обсягів кредитування через філії; іноземні філії розширювали свою діяльність під час економічних криз як шляхом поглинання місцевих банків, так і збільшуючи обсяги операцій.

Таким чином позитивними наслідками приходу іноземних банків у банківські системи розглянутих країн є:

- 1) Швидке й ефективне впровадження новітніх методів банківської діяльності. Система менеджменту іноземного банку й наявність сучасних і надійних інформаційних технологій, що поліпшує ефективність функціонування банківської системи.

- 2) Зростання обсягу кредитних ресурсів і посилення стабільності їх джерел. Іноземні банки з вищою капіталізацією, на відміну від місцевих,

будуть здатні здійснювати кредитну діяльність навіть під час економічного спаду.

3) Розширення спектра якісних послуг, комплексний підхід до обслуговування клієнтів, що приведе в результаті до здешевлення банківських послуг.

4) Упровадження системи страхування банківських ризиків.

5) Активізація конкуренції й прискорення процесу реформування банківської системи.

6) Упровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації й реструктуризації банків, що набуває виняткового значення в умовах консолідації.

7) Посилення ролі банківської системи в процесі розподілу інвестиційних ресурсів.

8) Підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників.

Порівняльний аналіз рівня й темпів експансії іноземного банківського капіталу в різних країнах показав, що в більшості держав вони значно вищі, ніж в Україні. Активність міжнародних банків у країнах Центральної та Східної Європи пов'язана з тим, що відкриття банківського сектора збіглося в часі з виведенням капіталів транснаціональних банків із азійського регіону та пошуками напряму передислокації капіталів. Лібералізація фінансових систем цих країн призвела до того, що іноземні філії та підрозділи володіють 60-90 % банківських активів.

3.2. Перспективи розвитку та шляхи удосконалення діяльності банків з іноземним капіталом в Україні

Сьогодні неможливо протистояти процесам глобалізації у фінансовій сфері, але можна й потрібно протидіяти впливу негативних факторів, притаманних цим процесам на нинішньому етапі їх розвитку. Необхідно управляти процесами входження іноземних банків на вітчизняний фінансовий ринок, регулювати їхню діяльність у тих напрямках, які

відповідають інтересам вітчизняної економіки, забезпечують стабільність функціонування вітчизняної банківської системи.

З метою пом'якшення можливих негативних наслідків, створення в Україні філій іноземних банків і максимального використання їх фінансового потенціалу доцільним є посилення вимог щодо їх діяльності [72]:

- дозвіл на відкриття філій потрібно надавати лише банкам, які мають рейтинг надійності за оцінками провідних міжнародних рейтингових агентств, зокрема «Standard & Poor's», «Moody's Investors Service», «Fitch Ratings», не нижчий за AA+ або аналогічний, володіють активами не менше 500 млн. дол. США та мають кращу систему гарантування вкладів, ніж в Україні;

- наявність угод з наглядовими органами країни місцезнаходження материнського банку;

- забезпечити однакові умови функціонування вітчизняних та іноземних банків, позбавити іноземні банки пільг, яких не мають вітчизняні банки [76];

- адміністративне обмеження доступу іноземних банків до інвестування (в т.ч. опосередкованого через інвестиційні фонди) в стратегічно важливих секторах економіки;

- передбачення обмежень на обсяги здійснення окремих видів банківських операцій іноземними банками, наприклад, обсяги залучення депозитів фізичних осіб, операції з цінними паперами тощо;

- закріплення норми участі українських працівників у керівництві діяльністю банків з іноземним капіталом (визначення частки у керівних органах банку).

Національні інтереси під час регулювання іноземного капіталу в Україні перебувають у діалектичній залежності з потребами глобалізації. Потреба держави в іноземних інвестиціях та низка загальнодержавних стратегічних задач вимагають інтенсивного залучення України до розвитку глобалізаційних процесів. Таким чином, регулювання іноземних банків в

Україні обмежене рамками міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою.

Враховуючи зазначені аспекти проблеми, доречно виокремлювати три рівні регулювання іноземних банків в Україні:

- міжнародне регулювання, що здійснюється міжнародними фінансовими організаціями та міждержавними утвореннями шляхом упровадження рамкових угод, директив, конвенцій для гармонізації та уніфікації національних правових систем банківського регулювання;

- національне регулювання, яке здійснюється органами влади України в межах її правової юрисдикції з урахуванням норм міжнародного банківського права;

- корпоративне регулювання, яке проводиться на рівні окремого іноземного банку та його материнських структур і є складовою процесу корпоративного управління.

Серед основних суб'єктів міжнародного рівня у інституційній структурі регулювання іноземних банків слід розглядати такі організації, як Базельський комітет з нагляду, СОТ, МВФ, FATF тощо.

Національна підсистема регулювання іноземних банків в Україні складається з низки інституцій, серед яких: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент, Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна податкова адміністрація, Антимонопольний комітет України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерство Закордонних справ та інші державні структури, які опосередковано регламентують порядок створення, діяльності, реструктуризації та ліквідації іноземних банків.

Збільшення частки сектора банківської системи, який контролюється іноземним капіталом, потенційно може призвести до перерозподілу кредитних ресурсів, які інвестують банки на розвиток української економіки. З метою уникнення цього доцільним є введення змін до системи банківського регулювання та нагляду в Україні.

Науковці розглядають три етапи регулювання іноземного банківського капіталу, саме: на етапі входження іноземного капіталу в банківську установу, діяльності банку з іноземним капіталом та реорганізації чи припинення функціонування даного банку.

На етапі входження іноземного капіталу необхідно удосконалити критерії відбору країн його походження, забезпечити доступ до вітчизняної банківської системи виключно фінансово надійним інвесторам. На етапі діяльності банку із іноземним капіталом необхідно забезпечити постійний моніторинг ризиків, контроль за рівнем корпоративного управління та фінансовою прозорістю банків. На етапі реорганізації чи припинення діяльності іноземного банку забезпечити створення прозорих процедур для реорганізації банків згідно з міжнародними стандартами, забезпечити виконання зобов'язань банків щодо вкладників, створити умови для недопущення різких та істотних відтоків іноземного капіталу.

Важливим етапом в покращенні регулювання іноземних банків є сприяння розвитку транспарентності (фінансової прозорості) шляхом посилення вимог до публічної інформації щодо фінансового стану, власників і структури управління банків. Інформаційна прозорість як мінімум полягає у повному, вчасному та регулярному оприлюдненні квартальної фінансової звітності та змін у складі правління чи акціонерній структурі банку на шпальтах офіційних засобів масової інформації та корпоративних сайтах. Впровадження заходів щодо підвищення транспарентності сприятиме адекватнішій оцінці ризиків клієнтами та партнерами банків та укріпленню довіри до вітчизняних та іноземних банків. Першочерговими заходами є впровадження основних Базельських принципів, перехід банків на повне ведення бухгалтерії за Міжнародними стандартами фінансової звітності, а також гармонізація законодавства України з основними банківськими директивами ЄС.

Розвиток корпоративного управління у банках України підсилуватиме національну систему регулювання іноземними банками, оскільки має низку

спільних цілей. Серед них: уникнення надмірного інсайдерського кредитування як прояву морального ризику та агентської проблеми, вдосконалення системи розкриття фінансової інформації та оцінки ризику, що сприяють повноцінній реалізації прав усіх зацікавлених сторін банку.

Для підвищення інвестиційного потенціалу вітчизняної банківської системи та її стимуляційної ролі в соціально-економічному розвитку країни потрібен системний підхід до регулювання доступу іноземного капіталу в банківський сектор України.

Системний підхід до регулювання доступу іноземного капіталу в банківський сектор України має базуватися передусім на заходах [46]:

- підтримки конкурентоспроможності банків із національним капіталом;
- використанні позитивних структурних і технологічних переваг банків з іноземним капіталом для підвищення інвестиційного потенціалу;
- залучення іноземних інвестицій і доведення їхнього рівня на душу населення до сусідніх східноєвропейських країн;
- інтенсифікації використання сучасних банківських технологій та банківського менеджменту
- прискореного розвитку фінансових ринків.

Оптимальним варіантом державної політики у сфері управління процесом зростання участі іноземних інвесторів у банківській системі України є непряме регулювання розміру присутності іноземних інвесторів у банківській системі (на сьогодні ця величина, на думку експертів, повинна складати від 40% до 50%), а розробка механізму відбору потенційних претендентів на придбання українських банків і створення банків з іноземним капіталом; розвиток організаційної структури банківського ринку (наприклад, шляхом розвитку спеціалізованих банківських установ) і забезпечення відповідних умов конкуренції. Цей варіант не знижує довіри іноземних інвесторів до країни, дає можливість використовувати закордонний досвід ведення банківського бізнесу, залучати більш дешеві

фінансові ресурси з-за кордону, у той же час залишаючи можливості для розвитку підконтрольних українськими інвесторами банківських установ.

НБУ повинен чітко регулювати притік іноземного банківського капіталу, використовуючи при цьому такі основні інструменти регулювання:

- ліцензування діяльності;
- застосування вимог до розмірів іноземного банківського капіталу: гранична частка іноземного капіталу у банку; загальна квота на участь іноземного капіталу у сукупному банківському капіталі країни;
- встановлення спеціальних вимог до системи управління банком з іноземним капіталом;
- запровадження ліміту на кількість створюваних банків з іноземним капіталом;
- обмеження сфер ринкових операцій іноземних банків (наприклад, здійснювати операції тільки в іноземній валюті);
- заборона на здійснення окремих видів операцій (наприклад, на залучення депозитів фізичних осіб);
- розроблення спеціальної системи оподаткування іноземних банків [60].

З метою підвищення конкурентних переваг вітчизняних банків потрібно щоб:

- збільшення частки іноземного банківського капіталу у банківській системі відбувалося поступово – відповідно до створення сприятливих внутрішніх умов розвитку банківського сектора та підвищення конкурентоспроможності національного банківського капіталу;
- стратегічною метою банківської системи України в умовах присутності іноземного капіталу та інтенсифікації світових інтеграційних процесів стало забезпечення ефективності, системної стабільності, прозорості і створення необхідних умов для розвитку вітчизняного ринку банківських послуг на засадах добросовісної конкуренції;

- відповідно до статті 7 Закону України «Про режим іноземного інвестування» для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності. Таким чином, банки, які належать іноземним інвесторам, мають діяти у межах національного правового поля [29].

Оптимізація формування ресурсів іноземними банками має відбуватись за напрямками:

1) розвиток внутрішнього ринку банківських ресурсів шляхом виводу вітчизняного капіталу з тіньового обороту;

2) подолання диспропорцій у структурі банківських ресурсів: підвищення питомої ваги довгострокових депозитів в національній валюті;

3) розвиток національної системи гарантування вкладів фізичних осіб шляхом диверсифікації джерел накопичення необхідних ресурсів, надання додаткових повноважень щодо реорганізації та ліквідації банків, застосування диференційованих ставок сплати внесків, що базуються на оцінці ризиків у діяльності кожного банку.

Операційне регулювання іноземних банків на етапі розміщення ресурсів треба розвивати за напрямками:

1) стимулювання кредитного фінансування реального сектору економіки України без застосування прямих адміністративних важелів впливу;

2) забезпечення ефективного механізму іпотечного кредитування з одночасним посиленням вимог до банківської оцінки ризиків у даній соціально-важливій сфері;

3) впровадження дієвого юридичного механізму захисту прав кредиторів за умови повного виконання обов'язків перед позичальниками.

Вдосконалення інструментарію валютного регулювання іноземних банків варто спрямовувати на подолання доларизації економіки України та зниження валютних ризиків. Оптимізація регулювання залучення та використання валютних ресурсів в умовах нестабільності курсу гривні в довгостроковому періоді полягає в налагодженні механізмів хеджування

валютних ризиків, які стримуються відсутністю ринку форвардів, ф'ючерсів, та валютних деривативів, утвердженні довіри до гривні та вдосконаленні механізму рефінансування банків НБУ, яке унеможливило б використання гривні у спекулятивних валютних операціях.

Реалізація таких заходів дасть змогу нейтралізувати або принаймні мінімізувати негативні наслідки збільшення частки іноземного капіталу в банківській системі України, а також скористатися перевагами такої присутності для подальшої розбудови національної економіки, зміцнення грошово-кредитного ринку та загалом фінансової системи.

Основним чинником привабливості національної банківської системи для іноземних банків є отримання вищого прибутку за умови прийняттого ризику. Частка іноземного капіталу залежить від величини банківської чистої маржі, прибутковості банківського сектора, кредитоспроможності країни, економічної і політичної стабільності, торгових зв'язків, особливостей банківських систем, економічних чинників (ВВП на душу населення, рівень інфляції, реальні процентні ставки) [68].

Використання прибутків від діяльності філій є важливим питанням. Деякі практики і науковці прогнозують, що більша їх частка відходитиме за кордон. З цього приводу законодавчо мають бути відображені такі норми:

- протягом перших трьох років своєї діяльності філія має розміщувати не менше ніж 80% своїх прибутків на території України;
- протягом наступних двох років – не менше ніж 60%;
- усі подальші роки – не менше ніж 50%.

В умовах загострення політичного та економічного протистояння з Росією загрозливою є вагома частка її капіталу в банківському секторі України, що потребує запровадження заходів, покликаних захистити національні інтереси у банківській сфері та сприяти підтриманню стабільності всієї фінансової системи в довгостроковій перспективі. До таких заходів відносяться такі [54]:

- заборонити відкриття філій банків з офшорних зон і надавати дозвіл на здійснення діяльності лише банкам з високим рейтингом надійності;
- виконання філіями всіх економічних нормативів, встановлених НБУ;
- щорічне здійснення аудиторської перевірки;
- законодавче врегулювання використання прибутків філіями іноземних банків та процесу їх ліквідації.

Банки з іноземним капіталом можуть підвищити рівень культури банківського бізнесу за умови хеджування ризиків їх функціонування в Україні, що зменшить негативний вплив такого процесу [53]:

1) Удосконалення вітчизняної системи нагляду за діяльністю філій іноземних банків, яка діяла би паралельно із системою нагляду за їхньою роботою з-за кордону.

2) На законодавчому рівні закріпити підвищенні вимоги до діяльності банків та обсягів обов'язкового розміщення прибутків на території України в залежності від розміру банківського капіталу під іноземним контролем.

3) Можливий неконтрольований вплив капіталу з країни, погіршення конкурентоспроможності українських банків.

До ключових заходів, які б посприяли безболісній інтеграції української банківської системи до світового фінансового ринку, можна віднести такі:

- поступове зростання частки іноземного капіталу в банківському секторі, що має відбуватися паралельно із формуванням сприятливих кон'юнктурних умов розвитку банківської системи та підвищення конкурентоспроможності кредитних установ вітчизняного походження. Усунення вхідних бар'єрів для філій зарубіжних банків з можливістю подальшого коригування та диференціації (залежно від результатів діяльності фінансових компаній) умов такого допуску для специфічних видів діяльності;

- модернізація та стимулювання розвитку сегменту державних банків та інших провідних фінансових установ, спеціалізація яких передбачає

впровадження стратегії соціальних, структурних та інших макроекономічних цілей майбутнього зростання, забезпечення розвитку пріоритетних галузей економіки та регіональних ініціатив;

- запровадження механізму нормативно-методичної селекції та дієвого моніторингу імпорту іноземного банківського капіталу, ґрунтуючись на врахуванні національних інтересів: всебічний контроль можливого входження на вітчизняний ринок фінансових груп, зареєстрованих в офшорних зонах, банків, які відмовляються від співпраці із Групою розроблення фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) тощо;

- встановлення чітких і прозорих правил реалізації національного банківського капіталу зарубіжним власникам, сприяння розміщенню банківських цінних паперів на фондових ринках;

- забезпечення нормативного захисту міноритарних акціонерів фінансових установ, їх участі в управлінні, вдосконалення процедур банківського нагляду та регулювання діяльності іноземних фінансових груп.

Польський досвід дає декілька уроків для вдосконалення діяльності банків з іноземним капіталом. Можна виділити такі [22]:

- 1) Питання відкриття банківської системи для іноземного капіталу не можна вирішувати спонтанно, на засадах «шокової терапії», без глибокого опрацювання усіх можливих наслідків для української економіки.

- 2) Макро- та мікроекономічні наслідки передачі банків під контроль іноземного капіталу істотно відрізняються. На мікрорівні для власників банків продаж їх може виявитись досить вигідною операцією. Це можливо за двох умов: низької рентабельності банківського бізнесу порівняно з іншими напрямками вкладання капіталу та високого попиту на системний банківський бізнес з боку зовнішніх інвесторів. Нині склалась ситуація, коли одночасно в наявності є ці дві умови. Це може і в подальшому стимулювати зростання цін на банківський бізнес в Україні. І якщо на мікрорівні поглинання національної банківської системи іноземним капіталом здається

цілком виправданим кроком, то на макрорівні правильно оцінити наслідки масового продажу українських банків іноземцям значно важче, оскільки тут зачіпаються інтереси не окремих економічних суб'єктів, а суспільства в цілому. А такий вплив неможливо оцінити розміром виручки від реалізації банків, тому що він носить багатофакторний та довгостроковий характер. Варто пам'ятати, що одним з визначальних негативних наслідків втрати фінансової незалежності в банківській сфері є зростання макроекономічних та валютних ризиків країн, у яких вільно діють дочірні структури великих транснаціональних банків. Цілі, завдання, а також стратегія розвитку материнських банківських структур у переважній більшості випадків входить у протиріччя з цілями та стратегією розвитку фінансового ринку країн, де вони відкривають свої дочірні структури. У випадку погіршення фінансової кон'юнктури такі банки негайно обмежують обсяги операцій у країнах з високим ризиком, або приймають рішення щодо повного виводу капіталу своїх дочірніх структур з ринків країн, що розвиваються.

3) Допуск іноземного капіталу в банківський сектор можливий лише до того рівня, за якого зберігається національний контроль за банківською системою. Характерно, що подібні обмеження здійснюють більшість розвинених країн світу, а деякі зовсім заборонили приплив іноземного капіталу в банківський сектор. І це не вважається ігноруванням ринкових засад міжнародного співробітництва в економічній сфері чи порушенням вимог Світової організації торгівлі.

4) Асиміляція банків іноземним капіталом дає лише короткостроковий ефект (якщо дає), позитивний потенціал чого реалізовується вже за декілька років.

5) Регулятивна роль Центрального банку зменшується по мірі зростання присутності іноземного капіталу у банківській системі. Це спричиняє послаблення впливу держави на монетарні та макроекономічні процеси. Знижується ефективність заходів та інструментів грошово-кредитної та валютної політики.

Отже, розширення присутності іноземного капіталу в банківському секторі України в рамках чітко проаналізованої й послідовно реалізованої стратегії його допуску, що базується на балансі національних інтересів та інтересів іноземних інвесторів, зможе підвищити конкурентоспроможність як банківської системи, так і економіки країни в цілому.

Банки повинні продемонструвати, що встановлені ними внутрішні орієнтири по капіталу відповідають загальному характеру ризику операційного середовища. При оцінці достатності капіталу керівникам банків необхідно враховувати також стадію циклу ділової активності. Доцільно також провести ретельне, орієнтоване на перспективу стрес-тестування для виявлення можливих змін у ринковій кон'юнктурі, що можуть спричинити негативний вплив на діяльність банку.

Головними завданнями НБУ на 2015 рік у сфері банківського нагляду є [64]:

- підвищення рівня капіталізації банків;
- удосконалення підходів до регулювання операцій банків з пов'язаними особами;
 - виявлення реальних обсягів операцій з пов'язаними особами та вжиття заходів, спрямованих на їх зменшення;
 - посилення відповідальності, в тому числі шляхом встановлення кримінальної відповідальності, керівників банків, власників істотної участі та інших пов'язаних осіб за діяльність, що призводить до неплатоспроможності банків;
 - проведення оцінки якості активів банків з метою визначення потреби в додатковій капіталізації банківських установ;
 - подальше очищення банківської системи від фінансових установ, які є неплатоспроможними, здійснюють відмивання грошей та не дотримуються вимог законодавства;

- створення скоординованої системи позасудової реструктуризації кредитів та сприяння добровільній реструктуризації валютних іпотечних кредитів.

Втілення в життя зазначених принципових моментів та завдань створять умови максимальної мінімізації негативних наслідків поглиблення інтеграції зарубіжного капіталу в банківське середовище України, а також максимальне використання переваг такого залучення з метою подальшої розбудови фінансової системи, зміцнення грошово-кредитного системи та національної економіки загалом.

3.3. Рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»

На основі проведеного аналізу фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль» було виявлено ряд недоліків: проблеми залучення строкових депозитів, недоліки в кредитній діяльності, низька диверсифікація активів, високий рівень валютизації активів, нестабільність ресурсної бази, ризики, які впливають на банківську діяльність.

Аналізуючи сутність фінансового стану банку слід виділити принципи ефективного функціонування механізму управління фінансовою стійкістю банку:

- єдність дій і засобів досягнення мети суб'єктами управління, а також системність тактики і стратегії процесу управління фінансовою стійкістю для забезпечення його безперервності;

- комплексність процесу управління фінансовою стійкістю, що передбачає використання всіх форм, методів, інструментів, важелів і способів управління в сукупності для досягнення найбільшого ефекту;

- альтернативність підходів і організаційних рішень при досягненні поставленої мети;

- взаємозв'язок й взаємообумовленість елементів механізму управління фінансовою стійкістю банку (тобто функціонування конкретного

елемента визначає специфіку функцій іншого, а взаємний вплив і направленість до мети усієї множини елементів є основою результативності процесу управління фінансовою стійкістю);

– гнучкість механізму й процесу управління фінансовою стабільністю банку, що дає можливість пристосуватися до ймовірних змін на фінансовому ринку;

– принцип наукоємкості передбачає використання в управлінні фінансовою стійкістю тільки науково підтверджених моделей і підходів.

Щодо вдосконалення методів управління фінансовою стійкістю банку наводяться наступні пропозиції:

- встановлення норм обов'язкового резервування, що сприяє зниженню рівня чутливості банку до ризиків та підвищенню якості банківських пасивів;

- формувати відповідну методологічну та нормативну базу для забезпечення впровадження сучасних методів управління ризиками;

- безпосередньо самим банкам продовжувати роботу з підвищення рівня капіталізації та якості капіталу;

- використовувати досягнення світової банківської практики для впровадження та вдосконалювання методів управління інструментами фінансової стійкості;

- мінімізувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на рівень фінансової стійкості;

- дотримання бюджету витрат, як складова ключових показників діяльності для менеджерів різних рівнів;

- збільшення диверсифікації активів, шляхом переорієнтації від кредитування фізичних і юридичних осіб, до кредитування банків і надання факторингових послуг;

- оптимізація організаційної структури;

- забезпечення високого рівня ліквідності як у національній, так і в іноземній валютах;

- переорієнтація в роботі з пасивами на залучення коштів на внутрішньому ринку;

- пріоритетність пасивів над активами (формування довгострокової, стабільної, диверсифікованої ресурсної бази);

- забезпечення максимальної віддачі від кредитування (отримання процентних та комісійних доходів від кредитування, переведення грошових потоків позичальників і його контрагентів до Банку тощо);

- оптимізація витрат (скорочення непріоритетних витрат, запровадження режиму зваженої економії, зниження непроцентних витрат, шляхом запровадження центрів самообслуговування);

- підвищення ефективності діяльності філіальної мережі;

- підвищення якості юридичного супроводу операцій, залучення кваліфікованих юристів.

- запозичення досвіду інших банків щодо залучення депозитів. Це зокрема:

- 1) депозитна лінія (розміщення на одному рахунку до 5 депозитів одночасно - з різними сумами, на різні строки та з різними процентними ставками). Вона дозволяє вільно користуватися коштами на депозитному рахунку із мінімальним не знижувальним залишком у режимі поточного рахунку, що є вкрай зручним для клієнта засобом інвестування та використання вільних грошових коштів для отримання додаткового процентного доходу.

- 2) розміщення тимчасово вільних коштів на короткі строки (від 3-х днів).

- 3) депозитні схеми з програмами страхування;

- 4) мультивалютні вклади (з перерахуванням на ту валюту, яка вигідніша вкладнику за курсом на поточний момент).

Правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями виступають основою фінансової стабільності й ринкової стійкості

комерційних банків (враховуючи те визначальне місце, яке посідають кредитні операції в портфелі банківських активів). Тому необхідно правильно організувати кредитну політику в банку.

На сьогодні кредитування є найбільш прибутковим банківським продуктом. Кожен банк визначає власну кредитну політику, беручи до уваги всю множину ризиків (внутрішніх і зовнішніх), якими він обтяжений, які впливають на ефективність його діяльності, враховуючи також ставлення керівництва банку до ризику.

Заходи для покращення кредитної діяльності:

- розширення складу фінансових коефіцієнтів, які використовуються банком для аналізу кредитоспроможності позичальника, що дає можливість отримати різнобічну оцінку його господарської діяльності та у певній мірі нівелювати розбіжності, що можуть виникати між прогнозованими і фактичними тенденціями, що складаються у процесі індивідуального відтворення;

- індивідуальний підхід при зборі проблемної заборгованості;

- вдосконалення роботи щодо оцінки ділової репутації клієнта;

- постійне залучення клієнтів шляхом проведення рекламних акцій та презентацій;

- створення позитивного образу банку для клієнтів. Стратегічним завданням для банку, як і для всієї банківської системи України є відновлення довіри клієнтів, збереження своєї долі ринку.

На основі проведеного аналізу було визначено, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» потребує вдосконалення структури активів, адже вона не є оптимальною, що наражає банк на додаткові ризики. Ми визначили, що необхідно вкладати кошти у високоліквідні активи для того, щоб підтримувати належний рівень ліквідності.

По-перше треба провести диверсифікацію кредитного портфелю, яка полягає у процесі модифікації складу й структури кредитного портфеля

банку за допомогою кредитів, що відрізняються один від одного основними параметрами й характеристиками.

Наступним напрямом пропонованих змін є вкладення коштів у цінні папери, які за значимістю та розмірами займають друге місце серед активних операцій банку після кредитування. Покращення структури портфелю цінних паперів банку. Підвищення диверсифікації торгового портфелю банку, тобто збільшення кількості та урізноманітнення цінних паперів, що у ньому обліковуються.

З огляду на ризиковість діяльності банку та зростання частки проблемних активів у структурі кредитного портфеля стабілізація фінансового ринку значною мірою залежить від ефективності управління проблемними активами банків. Проблемні активи негативно впливають на структуру активів банків та рівень якості кредитних портфелів, чинять тиск на показник достатності регулятивного капіталу банків, суттєво знижують ефективність банківської діяльності, створюють труднощі для роботи позичальників та кредиторів, ускладнюють процес управління фінансовими потоками, підривають довіру вкладників та інвесторів до банківської системи, істотно скорочують можливості фінансування реального сектора економіки країни.

Через високі витрати, ризики і низьку якість капіталу банк зазнає недостатності капіталу. Завдання збільшення капіталу для забезпечення оптимально необхідного рівня платоспроможності є важливим для Райффайзен банку. Найбільш ефективними способи наповнення банківського капіталу є:

1) Проведення додаткових емісій.

Поповнення статутного капіталу банку за рахунок емісії цінних паперів: акцій (в основному) та облігацій. При цьому емісію здійснювати виключно простими акціями які надаватимуть право акціонерам:

- брати участь в управлінні справами банку особисто або через своїх уповноважених представників, шляхом участі в Загальних Зборах акціонерів

чи через обрання до складу органів управління банку;

- брати участь у розподілі прибутку банку та одержувати його частку (дивіденди) за рішенням Загальних Зборів акціонерів;

- переважне право на придбання додатково випущених акцій у випадку приватного розміщення акцій банку;

- вийти зі складу акціонерів Банку шляхом відчуження акцій;

- одержувати інформацію про діяльність банку в порядку, встановленому законодавством України та відповідними внутрішніми документами банку;

- самостійно розпоряджатися акціями, які належать йому на праві власності: продавати, передавати, дарувати, заповідати, заставляти акції з обов'язковою реєстрацією змін у Реєстрі акціонерів та повідомленням про це банк;

- на отримання, в разі ліквідації банку частини майна (або його вартості), яке залишилось після задоволення вимог інших кредиторів банку, в розмірі, пропорційному вартості належних кожному з акціонерів акцій.

2) Збереження та збільшення банківського капіталу шляхом моніторингу та управління банківськими ризиками. Ризики, пов'язані з банківською діяльністю, повинні банками визнаватися, відстежуватися і контролюватися. Найважливіша задача в цьому плані поставлена перед банківським наглядом.

Контроль та управління ризиком полягає шляхом встановлення лімітів на суму ризику, який він готовий взяти на себе, стосовно окремих контрагентів і географічної та галузевої концентрації, а також шляхом контролю ризиків, пов'язаних з такими лімітами.

Необхідна розробка процедури перевірки кредитної якості з тим, щоб забезпечити завчасне виявлення можливих змін в кредитоспроможності контрагентів, включаючи періодичний перегляд розміру забезпечення.

Кредитування не повинно розглядатися у вузькому значенні (кредити, облігації, кредитні деривативи та ін.), а охоплювати також операції і

продукти за яких виникає заборгованість контрагента перед банком (наприклад купівля дебіторської заборгованості, торгіві операції).

Банк повинен активно використовувати заставу для зниження свого кредитного ризику. Використання застави в якості забезпечення кредиту дає можливість контролювати активи у разі невиконання зобов'язань позичальником.

Застава є потенційним джерелом погашення кредиту. Однак рішення надати кредит не повинно прийматися лише на основі наявності достатньої застави або гарантії. Кожне рішення надання кредиту повинно супроводжуватися всебічним кредитним аналізом, що знижує кредитний ризик та підвищує якість кредитного портфелю.

Банк повинен застосовувати ряд заходів, щоб гарантувати погашення кредитів. Після надання кредиту підрозділ управління ризиками повинен нести відповідальність за управління кредитом, що повинен включати постійний контроль фінансового стану позичальника, дотримання позичальником положень, встановлених кредитним договором, а також надає рекомендації щодо подальшої співпраці з клієнтом. Це повинно робитися на ранніх етапах, щоб максимізувати вплив коригувальних дій банку та знизити можливі збитки. Крім того необхідно створити незалежні підрозділи, які будуть відповідати за управління ризиком та його контроль. Встановити остаточну відповідальність за встановлення та затвердження цілей у сфері управління ризиками та капіталом за Спостережною Радою банку.

Для зниження валютного ризику банк може використовувати такі прийоми:

надання позички в одній валюті з умовою її погашення в іншій з урахуванням форвардного курсу, зафіксованого в кредитному договорі. Такі заходи дають змогу банку застрахуватися від можливого падіння курсу валюти кредиту.

- хеджування за допомогою деривативів (форвардних контрактів, ф'ючерсів, опціонів).

- диверсифікація коштів банку в іноземній валюті. Суть цього методу зниження валютного ризику полягає у здійсненні операцій не з однією, а з декількома валютами, які не корелюються.

- страхування валютного ризику, що передбачає передачу банком усього ризику страховій компанії.

Як висновок слід зауважити, що банки є важливою ланкою економічних відносин у суспільстві. Їм необхідно постійно збільшувати ефективність діяльності, для того, щоб зберігати та примножувати свій капітал, підтримуючи при цьому конкурентоспроможність. Це можливо при дотриманні вищезгаданих принципів та виконанні стратегічних завдань. Виконання запропонованих заходів має бути покладено як на безпосередньо комерційні банки, так і на органи державної влади (законодавча сфера), Національний Банк України (контроль, регулювання, впровадження новацій).

Отже, перераховані заходи можуть позитивно вплинути на діяльність АТ «Райффайзен Банк Аваль» та дозволять гідно конкурувати на ринку банківських послуг в складних економічних умовах, що позитивно вплине і на банківський сектор, і на стан економіки в цілому.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Проаналізував темпи експансії іноземного банківського капіталу в різних країнах можна зробити висновок, що в більшості держав вони значно вищі, ніж в Україні. Активність міжнародних банків у країнах Центральної та Східної Європи пов'язана з тим, що відкриття банківського сектора збіглося в часі з виведенням капіталів транснаціональних банків із азіатського регіону та пошуками напряму передислокації капіталів.

Процеси активізації присутності іноземного банківського капіталу вимагають серйозного наукового аналізу та суспільної адаптації, насамперед, щодо можливих фінансових ризиків, обмеження суверенітету грошово-кредитної політики і перспектив реалізації національних економічних пріоритетів.

Тенденції діяльності банків з іноземним капіталом в Україні, у цілому, відповідають світовому досвіду. Це лише підтверджує можливість реалізації в Україні зазначених ризиків, що у комплексі з відносно високим рівнем їх сприйняття українським ринком банківських послуг обґрунтовує доцільність розробки заходів щодо їх мінімізації.

При визначенні доцільності зростання присутності іноземного капіталу у банківській системі країни необхідно керуватися стратегічними пріоритетами, практична реалізація яких дасть змогу забезпечити цілісність і стабільність функціонування банківської системи. Дослідження доводять, що справа не в кількісних показниках присутності іноземного капіталу, а в його якості, структурі, цілях та функціях, які він виконує в економіці. Тому важливими рішеннями щодо регулювання негативних моментів зростання іноземного капіталу в банківській системі країни є створення вигідних економіко-правових умов для вітчизняних банків, за яких вони матимуть змогу ефективно конкурувати з іноземними на внутрішньому ринку. Разом з тим розширення доступу іноземного банківського капіталу в Україну потребує адекватних регулятивних рішень, що ґрунтуються на стратегії розвитку національного банківського сектора, підвищенні рівня

конкурентоспроможності і капіталізації банків, зниженні собівартості банківських послуг, розширенні фінансового інструментарію. Саме на досягнення цих цілей повинно бути спрямоване регулювання ризиків зростання присутності іноземного капіталу у банківській системі України.

На основі проведеного аналізу фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль» було виявлено ряд недоліків: проблеми залучення строкових депозитів, недоліки в кредитній діяльності, низька диверсифікація активів, високий рівень валютизації активів, нестабільність ресурсної бази, ризики, які впливають на банківську діяльність. Таким чином для покращення фінансового стану, було запропоновано діяльність банку будувати на наступних принципах:

- переорієнтація в роботі з пасивами на залучення коштів на внутрішньому ринку;

- пріоритетність пасивів над активами (формування довгострокової, стабільної, диверсифікованої ресурсної бази);

- оптимізація витрат (скорочення неперіоритетних витрат, запровадження режиму зважено економії, зниження непроцентних витрат, шляхом запровадження центрів самообслуговування);

- підвищення ефективності діяльності філіальної мережі;

- клієнтоорієнтованість: пристосування продуктового ряду Банку до потреб клієнтів;

- запозичення досвіду інших банків щодо залучення депозитів.

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та дозволять гідно конкурувати на ринку банківських послуг в складних економічних умовах, що позитивно вплине і на банківський сектор, і на стан економіки в цілому.

4. ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НА ПРИКЛАДІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

4.1. Розробка методики розрахунку ефективності заходів щодо удосконалення діяльності банку

В умовах формування ринкової фінансово-кредитної системи перед банками постає завдання підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності банківських послуг, продуктів на основі впровадження оптимальних форм господарювання і управління банківською діяльністю. Особливе місце в цьому питанні посідає аналіз діяльності банку, оскільки саме регулярне проведення банком аналізу своєї діяльності дає можливість досягнення економічної ефективності функціонування банку.

В економічній літературі саме категорія «ефективність» охоплює співвідношення результатів і витрат, і представляє собою відносний ефект і показник . Але викликає заперечення визначення ефективності як здатності приносити ефект, адже, як вже вказувалося вище, ефект може бути як позитивним, так і негативним, і підприємство, яке в процесі свого функціонування приносить негативний ефект аж ніяк не можна вважати ефективним.

Під економічною ефективністю діяльності банку слід розуміти досягнення максимального розміру прибутку при встановленому (допустимого для конкретного банку) рівню ризику. Ефективність діяльності комерційного банку можна визначити на основі співвідношення витрат на залучення ресурсів та доходів від їх розміщення. Але враховуючи особливості функціонування банку як специфічного підприємства, яке працює із залученими коштами, необхідно приймати до уваги концепцію взаємодії «ризик – прибутковість», згідно якої підвищення прибутковості супроводжується підвищенням банківських ризиків.

Ефективність від збільшення статутного капіталу банку можна оцінити, розрахувавши коефіцієнти надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, мультиплікатора капіталу.

Коефіцієнт надійності = Співвідношення власного капіталу (К) і зобов'язань (З). Показує рівень залежності банку від залучених коштів.

Коефіцієнт фінансового важеля = Співвідношення зобов'язань банку (З) і капіталу (К), розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів = Співвідношення власного капіталу (К) і активів (А). Розкриває достатність сформованого власного капіталу (К) в активізації та покритті різних ризиків.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу = Співвідношення активів (А) і акціонерного капіталу (Ка).

Ефективність від підвищення суми строкових депозитів можна оцінити, розрахувавши коефіцієнти активності залучених строкових депозитів, активності використання строкових депозитів в кредитний портфель, активності залучення позичених та залучених коштів, рівня строкових депозитів у зобов'язаннях.

Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів = Співвідношення строкових депозитів (Дс) і пасивів (П).

Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель = Співвідношення кредитного портфелю (Кп) і строкових депозитів (Дс).

Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів = Співвідношення зобов'язань банку (З) і пасивів (П).

Коефіцієнт рівня строкових депозитів у зобов'язаннях = Співвідношення строкових депозитів (Дс) і зобов'язань банку (З).

4.2. Розрахунок ефективності заходів щодо удосконалення діяльності банку

В процесі проведеного аналізу було виявлено, що банк має невисоку ділову активність. Причиною цього те, що банку необхідно активніше залучати строкові депозити. Завдяки запропонованим заходам, можливо збільшити суму строкових депозитів до 14 461371 тис. грн.

З проведеного фінансового аналізу стану банку видно, що в банку низька забезпеченість власними коштами. Саме тому необхідно збільшити розмір статутного капіталу за рахунок емісії акцій. Пропонується збільшення цього обсягу на 6 млрд і таким чином статутний капітал буде становити 7 002 775 тис. грн, а власний капітал-7 854 692 тис. грн. На основі формул покажемо вплив заходу на показник фінансового стану банку (табл. 4.2).

Розглянемо, як вплине збільшення строкових депозитів на ефективність діяльності банку (табл.4.1).

Таблиця 4.1

Вплив збільшення строкових депозитів на фінансовий стан банку

№	Показник	До заходу	Після заходу
1	Коефіцієнт активності залучених і позичених коштів	0,92	0,84
2	Коефіцієнт активності залучених строкових депозитів	0,24	0,28
3	Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель	2,62	2,08
4	Коефіцієнт рівня строкових депозитів у зобов'язаннях	0,26	0,33

З таблиці можна побачити покращення показників ділової активності банку, що значить про ефективність запропонованих заходів. Коефіцієнт активності залучених і позичених коштів знизиться та досягне норми. Коефіцієнт активності залучених строкових депозитів хоча і не досягне норми, але підвищиться, що теж дуже добре. Коефіцієнт активності

використання строкових депозитів у кредитний портфель знизиться та досягне норми. Коефіцієнт рівня строкових депозитів у зобов'язаннях збільшиться та буде перевищувати норму, що свідчить про зростання стабільності ресурсної бази та сприяє збільшенню ліквідності банку.

Таблиця 4.2

Вплив збільшення статутного капіталу на показник фінансового стану банку

Показник	До заходу	Після заходу
Коефіцієнт надійності	0,09	0,18
Коефіцієнт фінансового важеля	11,28	5,5
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,08	0,15
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	15,77	7,33

Згідно таблиці, збільшення статутного капіталу добре вплинуло на фінансовий стан банку. Коефіцієнт надійності збільшиться, що свідчить про підвищення стійкості банку. Коефіцієнт фінансового важеля зменшиться, що говорить про нормальну фінансову стабільність банку. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів збільшиться, що свідчить про достатність сформованого власного капіталу в активізації та покритті різних ризиків. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу зменшиться, що свідчить про зменшення прибутковості акціонерного капіталу, але і про збільшення стабільності банку.

Що стосується економічного ефекту від впровадження даного заходу, то він в першу чергу буде пов'язаний з тим, що власні кошти більш дешевші, ніж залучені, а тому їх використання веде до збільшення прибутку банку. Окрім цього використання власних коштів є менш ризикованим, ніж залучених, що також дуже важливо в діяльності комерційного банку.

Що стосується активів, то прогнозується їх збільшення. Так як $A=K+Z$, а капітал, згідно запропонованих заходів повинен збільшитися на 6 млрд, то активи будуть складати 51 351 683 тис. грн..

Відбудеться диверсифікація кредитного портфеля: зменшиться величина кредитів суб'єктам господарювання і фізичним особам, натомість зросте частка кредитів, які надані іншим банкам, векселів врахованих, факторингу.

Отже, впровадження запропонованих заходів не лише покращить фінансовий стан банку, але і принесе певний економічний ефект у вигляді прибутку.

ВИСНОВКИ

Процеси глобалізації світової економіки не могли обминути ні Україну, ні її фінансово-банківську систему, особливо з огляду на відкритість вітчизняної економіки. Це означає, що більшість позитивних і негативних явищ зовнішнього світу буде «імпортуватися» в нашу країну з відповідними наслідками. Тому економічна політика має бути спрямована на мінімізацію втрат і максимізацію вигоди від нашої участі у світовому процесі поділу праці. Чим швидше держава визначить та почне відстоювати національні інтереси в цьому процесі, тим кориснішими і менш болючими для розвитку економіки будуть ці наслідки.

Наявність в економіці будь-якої держави значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. При цьому важливе значення має не так рівень розвитку демократії в країні, як її політична стабільність. Не допускати іноземні банки у вітчизняну банківську систему не вигідно ані з економічних, ані з політичних міркувань, проте на такий крок треба йти, передбачаючи збереження можливості для реальної конкуренції вітчизняних банків із іноземними фінансовими установами. Разом з тим очевидно, що перспективи та наслідки функціонування іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі неоднозначні.

Спираючись на те, що саме банківська система обслуговує потреби національної економіки, слід звернути увагу на обережнішу політику відкритості банківської сфери для іноземних інвесторів. Залучення іноземного капіталу буде ефективним для України в тій мірі, в якій воно буде здатне врегулювати суперечності її соціально-економічного розвитку та задовольнити її стратегічні інтереси.

Таким чином, з одного боку, проникнення іноземних банків сприяє залученню іноземних інвестицій, розширює ресурсну базу соціально-економічного розвитку, сприяє зростанню реального рівня рентабельності банківської системи, зменшенню кількості проблемних банків. З'являються

нові більш дешеві та якісні банківські послуги, можливе зниження процентних ставок на депозити та кредити, можливе здешевлення кредитних ресурсів. З іншого боку, країна втрачає контроль над своєю банківською системою, власники іноземного капіталу будуть керуватися передусім власними інтересами, виникає можливість відпливу фінансових ресурсів, інтенсивнішого зростання залежності фінансової системи країни від світових економічних і політичних криз. Вища якість послуг, які надають іноземні банки, може призвести до зменшення великих підприємств, які обслуговують вітчизняні банки, що буде вести до зменшення їх прибутків, а значить, і рівня конкурентоспроможності. Швидке зростання частки іноземного капіталу у банківській сфері України свідчатиме про появу загрози її фінансовій безпеці. Це питання має і правовий аспект, оскільки саме національне законодавство здатне протидіяти порушенням у сфері стратегічних інтересів держави. З метою підтримки стабільності банківського сектору повинна функціонувати система державного регулювання і контролю як за діяльністю іноземних банківських структур в Україні, так і за обсягами залучення іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему.

У магістерській роботі здійснено теоретичне обґрунтування та вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо проблеми, яка досліджувалась. Основні висновки та результати, які отримано в ході дослідження, зводяться до такого:

- банк з іноземним капіталом - банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10%;
- для створення банку з іноземним капіталом його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку, організація банку з іноземним капіталом регулюється, як правило, загальним чи спеціальним (для банків) законодавством;
- у світовій практиці процедура регулювання діяльності філій закордонних банків у різних країнах суттєво відрізняється. Спільним є лише прагнення створити умови роботи, адекватні економічній ситуації та

напрямам розвитку банківської системи, максимально знизивши при цьому рівень фінансових ризиків;

- на даний момент банківська система України знаходиться у стані очікування позитивних змін у динаміці економіки та поступово нарощує обсяги коштів, необхідні для відновлення кредитування; досить важливу роль на ринку відіграє Національний Банк України, який провадить ряд регулюючих заходів по посиленню стабільності системи;

- розширення доступу іноземного банківського капіталу в Україну потребує адекватних регулятивних рішень, що ґрунтуються на стратегії розвитку національного банківського сектора, підвищенні рівня конкурентоспроможності і капіталізації банків, зниженні собівартості банківських послуг, розширенні фінансового інструментарію;

- АТ «Райффайзен Банк Аваль» є провідним банком України, що посідає друге місце на ринку банківських послуг за вартістю активів; банк має мережеву структуру відділень, діє на усіх сегментах ринку банківських послуг;

- фінансове положення банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» є достатньо стабільним незважаючи на поганий фінансовий результат за 2014 рік: аналіз показав, що банк має додатній чистий грошовий потік, відмінно виконує свої зобов'язання, від'ємний фінансовий результат має місце через консервативну політику банку при формуванні резервів під можливі витрати за кредитними операціями;

Було встановлено, що свою діяльність банку слід будувати на наступних принципах:

1) Переорієнтація в роботі з пасивами на залучення коштів на внутрішньому ринку;

2) Збільшення диверсифікації активів, шляхом переорієнтації від кредитування фізичних і юридичних осіб, до кредитування банків і надання факторингових послуг.

3) Оптимізація витрат (скорочення неперіоритетних витрат, запровадження режиму зважено економії, зниження непроцентних витрат, шляхом запровадження центрів самообслуговування).

4) Підвищення ефективності діяльності філіальної мережі.

5) Клієнтоорієнтованість: пристосування продуктового ряду банку до потреб клієнтів.

5) Запозичення досвіду інших банків щодо залучення депозитів.

6) Удосконалення кредитної діяльності.

7) Поповнення статутного капіталу банку за рахунок емісії цінних паперів: акцій (в основному) та облігацій.

8) Моніторинг та управління банківськими ризиками.

Можна зробити висновок, що запропоновані принципи сприятимуть підвищенню ефективності діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та дозволять гідно конкурувати на ринку банківських послуг в складних економічних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анісімова Л.А. Єврооблігації — альтернативний шлях поповнення пасивів кредитно-фінансових установ/ Л.А. Анісімова, Т.П. Вахнюк // Економіка. Проблеми економічного становлення. — 2011. — №2. — С. 21–27.
2. АТ «Райффайзен Банк Аваль». Річний звіт 2014р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.aval.ua/about/bank_reports/.
3. Бабенко В.В. Статистичний аналіз впливу іноземного капіталу на роботу банківської системи України/ В.В. Бабенко//Львівський банківський інститут НБУ, 2006. – С. 18-24.
4. Барановський О. Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусі/ О. Барановський // Вісник НБУ, 2007. – С. 12 – 20.
5. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи/ Л.М. Борщ// К.: Т-во «Знання». КОО. — 2002. — С 101 — 102.
6. Бутенко О. Роль іноземних банків у формуванні інноваційних національних банківських систем // Банківська справа. – 2008. – № 1.- с. 83 – 87.
7. Васюренко О.В. Банківський нагляд: [підручник] / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко.-К.:Знання,2011.-502с.
- 8.Ващенко В.В. Проблеми адаптації банківської системи України до умов СОТ/ В.В. Ващенко// УАБС НБУ, 2005. – С. 180-183.
9. Версаль Н.І. Проблеми відкриття філій іноземних банків/ Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 131-137.
- 10.Владичин У.В. Іноземне банківництво: ознаки та види/ У.В. Владичин // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 6. — Т. 4. — С. 163–166.
11. Гаркавенко В. І. Іноземний капітал у діяльності банківського сектора України: досвід минулого, уроки на майбутнє / В. І. Гаркавенко. – К. : Вид-во Ін-ту екон. та прогнозу-вання, 2011. – 108 с.

12. Геєць В.М. Іноземний капітал у банківській системі України/ В.М. Геєць // Дзеркало тижня. –2006.- № 26 (605).
13. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : [підручник] / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій- Вергуненко. — К. : КНЕУ, 2005. — 599 с.
14. Гетманцев Д. О. Банківське право України: [навчальний посібник] / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна .- К.: Центр учбової літератури, 2007. – 244 с.
15. Гірняк В.В. Оцінка ефективності використання іноземного капіталу у вітчизняних банківських установах за методикою динамічного нормативу / В.В. Гірняк // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – №1. – С. 58-68.
16. Голубко Л. І. Вплив іноземного капіталу на кредитну діяльність банків України/ Л. І. Голубко, О. М. Паруха // Економічний простір. - №1. – 2009. – С. 147-155.
17. Готра Е.М., Паньчишина О.І. Іноземний капітал в банківській системі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37175.doc.htm.
18. Гуткевич С.А. Умовля привлечення іноземних інвестицій в економіку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nam.kiev.ua/ape/n_01_5-6/Gytkevih.htm.
19. Дзеніс В. О. Сучасні тенденції залучення іноземного капіталу до банківської системи України/ В. О. Дзеніс // Економічний простір. - №15. – 2008.– С.119-125.
20. Дзюблюк О. Глобалізаційні процеси та участь іноземного капіталу у розвитку вітчизняної банківської системи // Банківська справа. – 2008. – № 2.- с.37 – 45.
21. Европейский плацдарм для расширения // Банковская практика за рубежом. – 2005. - №1. с. 71.
22. Експансія іноземного капіталу: пошук міри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=162&menu=119&Itemid=74.

23. Ершов М. В. Возможности и риски финансовой интеграции/ М.В. Ершов, В. Зубов // Вопросы экономики. – 2005. – № 12.
24. Ершов М. В. Эффективность банковской системы: актуальные аспекты / М. В. Ершов, В. М. Зубов // Деньги и кредит. — 2005. — № 10. — С. 3—10.
25. Єпіфанов А.О. Банки з іноземним капіталом як можлива загроза для національної економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/2856/1/Epifanov_49.pdf.
26. Журавская Г. Иностраный капитал в банковских системах Польши и Украины (сравнительный анализ) / Г. Журавская , Р. Олейник // Журнал европейской экономики Т.2. – 2003. с. 414.
27. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III.
28. Зеліско Н.Б. Вплив іноземного капіталу на функціонування банківської системи в Україні/ Н.Б. Зеліско// Вісник університету банківської справи національного банку України, 2008. - № 3.
29. Івасів І. Вплив іноземних банків на банківську систему України / І. Івасів, Р. Корнилюк // Вісник НБУ. – 2011. – № 10. – С. 84–91.
30. Іноземні банки в Україні: виживають сильніші [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/print/33205.html>.
31. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева // Вісник НБУ. — 2010. — №8 — С. 26–31.
32. Кириченко М. Иностраный капитал в банковской системе Украины/М. Кириченко //Финансовый директор.- 2008. - С.3-6.
33. Коваленко О. О. Проблеми і перспективи присутності іноземного капіталу в банківській системі/ О. О. Коваленко// Економічна правда – 2013.- №8. С. 24.
34. Козоріз М.А. Теоретичні аспекти дослідження впливу іноземних банків на розвиток вітчизняної банківської системи/ М.А. Козоріз//Львівський банківський інститут НБУ, 2006. – С. 14-18.

35. Коломієць С. В. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України в умовах посткризової стабілізації/ С. В. Коломієць, О. Б. Афанасьєва// Економічні науки.- 2013.- №4.-С.65-71.
36. Корнилюк Р. В. Антикризова політика іноземних банків в Україні / Р. В. Корнилюк // Фінанси, облік і аудит. – 2010. – № 16. – С. 99–108.
37. Корнилюк Р. В. Вихід іноземних банків: факти проти міфів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minfin.com.ua/blogs/kornellio/32904/>.
38. Корнилюк Р. В. Іноземні банки в Україні: вихід європейських інвесторів / Р. В. Корнилюк, Є. Е. Сікорська // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр.; КНЕУ, 2013. – № 2 (22). – С. 68-76.
39. Корнилюк Р. В. Іноземні банки в Україні: вплив та регулювання : [монографія] / Р. В. Корнилюк, І. Б. Івасів, О. М. Диба. – К. : КНЕУ, 2012. – 234 с.
40. Костогриз В.Г. Іноземний капітал в банківській системі України: Сучасна проблематика / В.Г. Костогриз // Фінансовий простір. 2012. - № 2. - С. 85-92.
41. Костюк О. Іноземний капітал у банківському секторі України в контексті трансформації моделі бізнесу європейських банків / О. Костюк // Вісник Національного банку України.- 2014. – № 6. – С. 287-295.
42. Костюченко О.А. Банківське право: [підручник] / О.А. Костюченко/ . -К.: ВД «Професіонал», 2004. - 544 с.
43. Котляр А. Б Іноземний капітал у банківській системі України: позитив і негатив/ А. Б. Котляр// Экономические науки. – 2012. – № 1. – С. 26.
44. Кочетков В.М. Міжнародні банки: аналіз діяльності та оцінка ринкової вартості: [монографія] /В.М.Кочетков, Ю.С.Камарицький. – К.:Вид-во Європ. ун-ту, 2011. – 248 с.
45. Краснікова Л.І., Подвисоцький Ю.А. Позитивні та негативні аспекти впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_33/Zmist/9PDF.pdf.

46. Кубах Т. Г. Переваги і недоліки іноземного капіталу у банківському секторі/ Т. Г. Кубах// Економіка. – 2013. – № 1. – С. 67.
47. Линенко А.В. Вплив іноземного капіталу на функціонування банківської системи України/ А.В. Линенко, Ю.Ю. Ренгевич // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 235-240.
48. Ліневич Ю.В. Законодавче регулювання доступу та діяльності філій іноземних банків у країнах з перехідною економікою / Ю.В. Ліневич // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 6(48).
49. Лісна Р.П. Вплив іноземного капіталу на функціонування банківської системи/ Р.П. Лісна, А.С. Новікова// «Молодий вчений». – 2015. – №1 (16). – С. 122-126.
50. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг : [монографія] / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К.: Знання, 2011. – 357 с.
51. Макуха С. М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки / С. М. Макуха // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого — № 2 (5). — 2011. — С. 30–40.
52. Матвієнко В. Вплив іноземного капіталу на інвестиційний клімат в Україні/ В. Матвієнко, П. Матвієнко // Вісник НБУ. — 2008. — №10. — С 37-38.
53. Матлага Л.О. Іноземний капітал та його вплив на розвиток банківської системи України/ Л.О. Матлага // Наука й економіка. – 2013. – № 1 (29).
54. Міщенко В. Роль іноземного капіталу в банківському секторі країни/ В. Міщенко, Р. Набок // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 10. – С. 38-44.
55. Месечко І. М. Оцінка ефективності діяльності іноземних банків на національному ринку фінансових послуг / І. М. Месечко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2012. – № 2. – С. 231 – 237.
56. Молдавська О.В. Аналіз пасивів банків з іноземним капіталом/ О.В. Молдавська, Ю.В. Кіях// Бізнесінформ .- 2013.-№9.-С.287-292.

57. Мороз, А. М. Іноземні банки та іноземна валюта: окремі аспекти їх функціонування в Україні / А. М. Мороз // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. – 2009. – №13. – 313 с.
58. Невмержицька О.В. Роль банків з іноземним капіталом у реструктуризації вітчизняної банківської системи/ О.В. Невмержицька// Фінансовий простір.- 2012.- № 4 (8).-С.38-44.
59. Новікова Л.А. Методологія формування міжнародної інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/155.pdf.
60. Огерчук М. О. Оцінка стану діяльності банків з іноземним капіталом на вітчизняному ринку банківських послуг/ М. О. Огерчук// Бізнесінформ .- 2013.-№ 7.-С.292-298.
61. Онищенко В. Регулювання іноземного капіталу в банківській системі: зарубіжний досвід та імплементація його в Україні/ В. Онищенко, С. Манжос/ Вісник нбу .-2013.-С.16-21.
62. Осадчий Е.С. Банки с иностранным капиталом на рынке Украины / Е.С. Осадчий // Вестник КЕФ КНЕУ им. В. Гетьмана. – 2011. – № 2. – С. 160-174.
63. Осадчий Е.С. Світовий досвід контролю за іноземним банківським капіталом/ Е.С. Осадчий // Фінанси, облік і аудит.- 2010.- № 15.-С.154-163.
64. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
65. Павлюк К.В. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми/ К.В. Павлюк, В.А.Кажан // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 143-150.
66. Пересада О.А. Українські банки та банки з іноземним капіталом на ринку України: деякі порівняння / О.А. Пересада// Економіка та підприємництво. — 2007. — С 146—151.
67. Показники діяльності банків [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnosti-banku-absolyutni>.

68. Прімерова О.К. Особливості діяльності банків з іноземним капіталом/ О.К. Прімерова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – 3. – С. 40 – 43.
- 69.Прімерова О. К. Оцінка участі іноземного капіталу у банківській системі України / О. К. Прімерова // Статистика України. — 2008. — №4.— С. 54–58.
- 70.Про затвердження Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень від 31.08.2001 № 375.
71. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. № 94/96-ВР.
- 72.Пурій Г.М. Активізація інвестиційної діяльності банківської системи України в контексті глобалізації[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/19_12/255_Purij_19_12.pdf.
73. Райффайзен Банк Аваль[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.aval.ua/ru/>.
74. Расширение ЕС и банковская система // Банковская практика за рубежом. – 2004. -№5. – с.4-5.
- 75.Савицький О. Європейські банки виводять капітал з України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dw.de>- 16.03 2014.
76. Семененко Д.Ю. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій до економіки України[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2009/fvti/semenenko/library/tez2.htm>.
77. Смовженко Т. С. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в умовах євроінтеграції України/ Т. Смовженко, О. Другов // Вісник НБУ. – 2005. – № 11. – С. 34-37.
78. Смовженко Т.С. Створення та діяльність філій іноземних банків в Україні: регуляторні аспекти/ Т.С. Смовженко, О.О. Другов // Фінанси України. – 2010. – №7. – С. 98 – 105.
79. Сугоняко О. Експансія іноземного капіталу: пошук міри/ О. Сугоняко// Урядовий кур'єр.- 2006.- № 121 (3286).

- 80.Тарасевич В.М. Міжнародна економіка: [навчальний посібник]/ В.М. Тарасевич.– Дніпропетровськ: ДУЕП, 2005. - 121 с.
81. Українські банки в тенетах іноземного капіталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/4a0914d48ee17/>.
82. Філонова І.Б. Державне регулювання іноземного капіталу в банківській системі: світовий досвід та українські реалії/ І.Б. Філонова // Інноваційна економіка — 2012. — №6. — С. 253–259.
83. Чуб О. О. Банки в глобальній економіці : [монографія] / О. О. Чуб. – К. : КНЕУ, 2009. – 340 с.
84. Чуб О. Становлення та розвиток банківської системи України в контексті присутності іноземного капіталу // Банківська справа. – 2008. – № 6.-с. 81 – 82.
85. Шаповалов А.В. Присутність іноземного капіталу в банківському секторі України/ А.В. Шаповалов // Вісник НБУ. – 2008. - №4. –С. 2-7
86. Шелудько Н.М. Іноземний капітал у банківському секторі України: тенденції, проблеми, перспективи/ Н.М. Шелудько // Фінанси України. – 2004. – № 12. – С. 100-107.
87. Шелудько Н.М. Сучасні тенденції фінансової глобалізації та їх вплив на розвиток банківського сектора України/ Н.М. Шелудько // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2. – С. 85-92.
- 88.Шкура І. С. Іноземний капітал в банківському секторі України / І. С. Шкура // Вісник Академії митної служби України. – 2007. – №3(35). – С. 17.
89. Шпанкова Н. Удосконалення класифікації факторів впливу на результати діяльності банку із застосуванням системного підходу / Н. Шпанкова, Ю. Труш, А. Труш // Вісник НБУ. — 2011. — № 7. — С. 7—10.
90. Шпиг, Ф. І . Банківська конкуренція під впливом іноземного капіталу/Ф. І. Шпиг// Ділові перспективи.-2006. – 288 с .
- 91.Юшковець Т.М. Іноземний капітал в Україні / Т.М. Юшковець//Банки и банковская система. – 2010. – № 6. – С.94.

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники діяльності банків з частково іноземним капіталом станом на
01.01.2015 р. [64]

№	Назва банку	Країна / % акцій, що належить нерезидентам	Активи, тис. грн	Статутний капітал, тис. грн	Чистий прибуток / збиток, тис. грн
1	ПАТ «Дельта-банк»	США – 29,39	60 303 279	3 727 000	46 278
2	ПАТ «Промінвестбанк»	Росія – 98,60	52 656 224	8 212 007	-3 453 846
3	ПАТ «Укрсоцбанк»	Австрія – 99,413	48 258 327	2 468 023	-2 662 247
4	АТ «Райфайзен банк Аваль»	Австрія – 96,44	46 859 432	3 002 775	-1 367 334
5	ПАТ «ВТБ-банк»	Росія – 99,9737	36 502 261	5 415 764	642 795
6	АТ «УкрСиббанк»	Бельгія – 84,9996, ЄБРР – 15	26 336 775	1 774 333	-870 138
7	ПАТ «Креді Агриколь банк»	Франція – 99,996	21 079 321	1 222 929	90 416
8	ПАТ «ВіЕйБі банк»	Кіпр – 86,778	11 426 190	3 048 619	-10 055 368
9	ПАТ КБ «Хрещатик»	Австрія – 21,032	9 044 347	828 828	-141 144
10	ПАТ «Мегабанк»	Німеччина – 15, ЄБРР – 15	6 909 589	500 000	35 861
11	ПАТ «Універсал банк»	Греція – 99,9652	6 258 102	1 162 672	-467 937
12	ПАТ «Кредобанк»	Польща – 99,5655	6 029 790	1 918 969	4 591
13	ПАТ «Банк «Кліринговий дім»	Кіпр – 49,9976	4 924 652	439 693	-90 190
14	АТ «Піреус банк МКБ»	Греція – 99,9873	3 228 079	1 627 792	-323 827
15	АТ «Таскомбанк»	Кіпр – 99,7404	2 954 371	220 000	12 321

Продовження додатку А

16	ПАТ «Ідея Банк»	Польща – 92,275	2 899 642	186 181	10 740
17	ПАТ «БТА-банк»	Казахстан – 49,9883	2 784 338	1 500 000	2 125
18	ПАТ «ВІЕС банк»	Росія – 99,9230	2 646 414	420 000	40 598
19	ПАТ «Марфін банк»	Кіпр – 99,91	2 607 104	435 000	-112 815
20	ПАТ «Національний кредит»	Росія – 20,9325	2 499 691	208 311	1 214
21	ПАТ «Енергобанк»	Росія – 99,70	2 098 037	359 037	2 501
22	ПАТ «Акціонерний Банк «Експрес-Банк»	Швейцарія – 78,84	1 898 587	248 768	697
23	ПАТ КБ «ТК Кредит»	ПАР – 24,64	1 847 238	151 829	1 958
24	ПАТ КБ «Євробанк»	Кіпр – 50	1 439 786	126 670	935
25	ПАТ АКБ «Львів»	Ісландія – 99,8789	1 195 912	252 905	-6 593
26	ПАТ «Банк Петрокоммерц- Україна»	Росія – 96,48	1 117 117	319 475	27 350
27	ПАТ Банк «Контракт»	США – 98,93	739 746	86 000	-30 697
28	ПАТ «КБ «Інвестбанк»	Панама – 41,2577	531 216	74 130	4 229
29	ПАТ «Артем-банк»	Ізраїль – 98,0698	523 054	86 000	1 935
30	ПАТ «Неос банк» (Банк Кіпру)	Кіпр – 99,9128	511 970	126 116	-598 160
31	АТ «Укрбудінвестбанк»	Швейцарія – 46,31	470 256	120 005	1 560
32	АТ «Народний капітал»	Росія – 21,7124	288 799	122 292	2 083

Баланс АТ «Райффайзен Банк Аваль»[2]

	2014	2013
Активи		
Грошові кошти та їх еквіваленти	6 678 928	5 734 275
Обов'язкові резерви в Національному банку України	–	576 312
Торгові цінні папери	169 235	210 622
Заборгованість кредитних установ	–	30 271
Кредити клієнтам	30 869 587	31 069 913
Активи призначені для продажу	–	60 575
Інвестиційні цінні папери:		
– за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку	4 701 317	5 151 277
– наявні для продажу	1 172	1 172
– утримувані до погашення	239 415	538 629
Інвестиційна нерухомість	180 674	200 558
Основні засоби	2 060 034	2 279 868
Нематеріальні активи	452 271	467 157
Поточні активи з податку на прибуток	222 192	5 565
Відстрочені активи з податку на прибуток	955 553	36 480
Інші активи	821 315	722 720
Всього активи	47 351 693	47 085 394
Зобов'язання		
Заборгованість перед Національним банком України	–	402 137
Заборгованість перед кредитними установами	8 478 126	7 708 249
Заборгованість перед клієнтами	29 678 995	26 832 644
Випущені боргові цінні папери	–	70 160
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	94	95 762
Субординований борг	4 727 360	2 377 704
Резерви	48 211	25 481
Інші зобов'язання	564 215	573 454
Всього зобов'язання	43 497 001	38 085 591
Капітал		
Статутний капітал	3 002 775	3 002 775

Додатково сплачений капітал	3 033 375	3 033 375
Резерви переоцінки	894 446	964 647
Резервні та інші фонди	318 739	281 388
Нерозподілений прибуток	(3 305 855)	1 749 434
Всього капітал, що належить акціонерам Банку		9 031 619
Частка не контролюючих акціонерів	(88 788)	(31 816)
Всього капітал	3 854 692	8 999 803
Всього капітал і зобов'язання	47 351 693	47 085 394

АНОТАЦІЯ

Брущенко Д.Ю. Управління банком з іноземним капіталом в кризових умовах. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття кваліфікаційно-освітнього рівня магістра за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини. – Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України, Сєверодонецьк, 2022.

Досліджено основні тенденції розвитку та функціонування банків з іноземним капіталом в Україні та в світі. Розглянуто сутність банків з іноземним капіталом, особливості їх створення та державної реєстрації. З'ясовано особливості регулювання банків з іноземним капіталом. Розглянуто організаційно-економічну характеристику АТ «Райффайзен Банк Аваль». Проведено аналіз фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль». Подано порівняння фінансово-економічних показників діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» 2014 року з 2013 роком. Оцінено ефективність функціонування АТ «Райффайзен Банк Аваль» та виявлено негативні тенденції у діяльності банку. Запропоновано шляхи удосконалення діяльності банків з іноземним капіталом в Україні та розкрито перспективи їх діяльності. Розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування АТ «Райффайзен Банк Аваль». Визначено ефективність запропонованих заходів щодо удосконалення діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».

ABSTRACT

Brushchenko D.Y. Management of a bank with foreign capital in crisis conditions. – The manuscript.

Master's thesis on competition of the qualification-educational level of Master in the specialty 292 – International economic relations. – Volodymyr Dahl East Ukrainian National University the Ministry of education and science of Ukraine,

Severodonetsk, 2022.

The basic tendencies of development and functioning of the banks with foreign capital in Ukraine and in the world have been studied . The author considered the essence of banks with foreign capital, the peculiarity of its foundation and state registration. The peculiarity of regulation of banks with foreign capital have been found out. The organizational and economic characteristics of JSC "Raiffeisen Bank Aval" has been considered. The financial position of JSC "Raiffeisen Bank Aval" have been analyzed. The financial and economic indicators of JSC "Raiffeisen Bank Aval" 2014 comparatively with 2013 have been analyzed. It have been evaluated the efficiency of operation of JSC "Raiffeisen Bank Aval" and identified the negative tendencies in the bank's activities. The ways of improvement of activity of banks with foreign capital in Ukraine have been suggested and the perspectives of their activities have been revealed . The recommendations for improving the efficiency of operation of JSC "Raiffeisen Bank Aval" have been offered. The efficiency of the proposed measures on improvement of activity of JSC "Raiffeisen Bank Aval" has been determined.